

CSURGAY JUDIT

MEGSZÁLLOTTAK

NOVELLÁK

2021.

ISBN 978-615-81911-1-1

TARTALOM

ÖRÖK SÖTÉTSÉGBEN.....	3
MEGSZÁLLOTTAK, ÜDV A KLUBBAN!.....	15
TIZENHAT ÉV, CSODÁRA VÁRVA	28
A SZERZŐ.....	35

ÖRÖK SÖTÉTSÉGBEN

Sok víz lefolyt már a Dunán, a Temzén, a Rajnán meg a Szajná, amióta Herbert George Wells egy szép napon azt találta mondani, hogy mindnyájunknak megvan a maga bánata. De ő gyógyíthatatlan lelki sebekben ennek ellenére sem hisz. Hollósi Ella 1991 őszén Salgótarjánból gyökeresen másként látta ezt. Pusztán azért, mert a „harc - három pontért” jelszavú elkeseredett küzdelmében megint ütközetet, sőt csatát veszített. Sokadszorra is a padlóra pofozta őt az élet, miközben mindent megtett, amit elkövethetett. Dacolt Istennel és a sorssal, elszántan hadakozott, megszállottként szembe ment szinte az egész világgal. Hiába, mert eredményt így sem ért el. Visszasírta már a kamasz éveit, amikor még másként gondolkozott a világról. Akkoriban sűrűn emlegette, hogy „baj van a családokkal”. Mert szép dolog a párválasztás, a társkeresés, a közös otthonteremtés, összebútorozás, csak hogy a környezetében lépten-nyomon azt látja, hogy a szerelem két-három év alatt elmúlik. A legjobb családokban is. S a gyerekek - a légüres térbe, a semmibe, egyre csak jönnek. A válságba süllyedő, szűr-külő, kiürült, kiégett kapcsolattá csonkult, hidegháborúsán borús, társas magányos szótlan, vagy puszkaporos hordós, hangos, veszekedős háztartásokban áll a bál. Aztán eljön a nap, amelytől fogva már csak a megszokás, a megtűrés, a szerelem, s a szeretet helyett az egzisztenciális biztonság vágya, s az újtól, a változástól való félelem kényszeríti össze közös fedél alá a kihűlt viszonyokból kifelé kacsingató ál-párokat. - Miért? - tűnődött gyakran. S végül arra jutott, hogy az egész társadalom, s annak a legkisebb egysége, sejtje, a család is komoly erkölcsi válságban van, amit az egyébként öröndetes eredmény, az emberi élettartam megnövekedése okoz. Mert amíg negyven-ötven esztendő volt egy ember várható élettartama, addig könnyebb volt a pároknak jóban, rosszban kitartaniuk egymás mellett. De mára több, mint duplájára nőtt az emberöltőnyi lét. Így aztán hol itt, hol ott, tíz, húsz, harminc évenként elszakad a cérna, s elvarrják a szálakat, kitörölni próbálják a múltat, s úgymond tiszta lappal új életet kezdenek. Válnak, válogatnak, keresgélnek, mint tűt a szénakazalban. Próbálkoznak, ismerkednek, randevúznak, jönnek, mennek, mert a duplázódó, triplázódó élettartam sehogy sem bírja el az „egy szerelemnyi” időléptéket. Az anyák, apák - összezárva, egymáshoz láncolva, - idővel elkedvetlenednek. Egy darabig törnek, zúznak, duzzognak, dacolnak, tűrnek, aztán bontópereznek, és elcsendesednek. Bomlik, foszlik, semmivé ködül az első, a második, s a harmadik házasság is, mert már megunták egymást, az újdonság varázsa rég szertefoszlott, s így cseppet sem vicces, hogy „a te gyereked, meg az én gyerekem veri a mi gyerekünket”. Egy idő után beüt a krach, a közös élet ellehetetlenül, széthull, felrobban. A társas magány, az elvágyódás, a kitörés megszállott keresése őrjöngve tombol, kínozt, gyötört, s végül mindent felborít. Gyorsul a világ, új, szédületes tempót diktál, s minden egész eltörik. Nincs többé holtodiglan, holtomiglan. Csupán élet-szakaszok, pár-periódusok, össze-, meg szétköltözések vannak. Miközben mindenki megtanulja: mint a James Bond-filmekben, te se mondd soha azt, hogy „soha”! Mert három, öt, tíz vagy húsz év múlva igenis jöhet más. - Hogy miért? Hát, ki tudja azt! Olyan örök rejtély ez is, mint a vándorló madarak megfejt-hetetlen titka. Honnan tudják, hogy mikor jött el az ő idejük, melyik az a nap, amelyiken indulniuk kell a távoli Afrikába? S ki navigálja, irányítja őket? Hogyan képesek tájékozódni, s cikk-cakkban, a szelek szárnyán szárnyalva több tízezer kilométert repülni, éjjel-nappal ezernyi veszélynek kitéve, elképesztő fizikai teljesítményt nyújtva, pár dekányi súlyt irányba állítva, csoportosan messzi célpontra tartva, afrikai melege vágyva menni, egyre csak menni, napi tíz, tizenöt órán át rendületlenül, ösztönösen repülni, szállni, szárny verdesve mindig tudva, hol kell megállni, megpihenni, táplálékra, s vízre hol lehet lelni. Valami belső kód diktálhat nekik, ami - úgy látszik, - az emberekből vagy eleve hiányzik, vagy idővel kiveszett.

Ella gondolatai sűrűn barangoltak a saját jövője területére is. Már régóta magányos szingli volt, és emiatt sokan lenézték, megszólták őt. Pedig a szingli is ember! És nem másodrendű lény. Egyébként is, biztos, hogy ő tehet arról, hogy pártalan? Hátha csak peches. Minél inkább vágyja és várja a nagy Őt, annál kevésbé találja. Talán rossz helyen keresi, s emiatt a boldogság messzire elkerüli. - Isten vakációzni ment! Ezért nem segít! - suttogta magában. Mert tény, hogy benne volt már a korban, küzdött, kapálózott, vágyakozott, próbálkozott, de... eredménytelenül. Hiába, a szerelmet nem lehet se erőltetni, se sürgetni, se boltban megvenni. Ez is olyan, mint a tehetség. Vagy van, vagy nincs.

Amúgy az ellenérzését az akkori, éppen aktuális családpolitikai irányelvek még inkább fokozták. Nem tetszett neki, hogy „üzletté” vált a gyermekvállalás. Anyagilag jól járt, aki a tanulás, a munkavállalás helyett sorozatosan szülni járt, idősödő fejjel is. Döbbenettel nézte a negyvenes várandós „véneket”, akikről lerítt, hogy a munkanélküliség elől így menekültek. - Gyermekvállalás - pénzért, igazolt munkaviszonyért. Babákba fektetni az éveket, - a majdani nyugdíjért. Rettenetes! - berzenkedett, borzadozott magában. Mert őt - szerették. Ő még szerelemből született, nem pedig pénzért, munkanélküli segélyt kiváltó húsos falatokért. Az ő szülei - szerencsére, - nem „üzleteltek”. Nem a meggazdagodás kapzsisága nemzette őt. Ellenkező esetben egy világ omlott volna össze benne. Úgy járt volna, mint a Mont Blanc, mely rövid idő alatt törpülni, zsugorodni kezdett. 2021-re egy egész méterrel lett kisebb.

Olykor-olykor Elli belegondolt abba is, hogy az apjának meg az anyjának az egymásra találás viszonylag könnyen ment. A papa nem futott a mama után, mint egy mérgezett egér. Adta magát a helyzet. Pont úgy, mint a dalban: „jöttél akkor, és én jöttem”. Látszólag pofon egyszerű. A valóságban nyilván egy „felsőbb erő” vezette őket. A nagy Hármassal, vagyis Istennel, Sorsal, Gondviselővel valamelyike, netán mindegyike.

Természetes, hogy Ella sokáig így látta a világot. Hiszen későn született, és egyke volt, így aztán egyfolytában testvérekre vágyott. Édesanyja magyarázatát, hogy csaknem tíz évi házasság után érkezett, s a szülei már-már lemondtak róla, megértette, de elfogadni nehezen tudta. Otthon örökké babázott, és átjárt a szomszédokba, ahol „igaziak” is voltak. Játszott velük, etette, itatta, fűrésztötte, dajkálta, sétáltatta őket. Még kisiskolás volt, amikor élete álmává vált, hogy egyszer csecsemő-gondozó legyen. A kicsik annyira lekötötték a figyelmét, hogy a fiúkra rá se hederített. Másoknak már udvarlók voltak, amikor ő még mindig a szomszédos babakocsikat tologatta. Mondták is neki, hogy így sohasem fog férjhez menni, vénlány marad, de őt ez sem riasztotta. Sokáig két szenvedélye volt: a gyerekek, meg a sport, vagyis a torna, és az úszás.

Tizenhat éves volt, amikor elvesztette az édesapját. Egy fiatal suhanc friss jogosítvánnyal, részegen halálra gázolta a járdán. A tragédiát a hirtelenség, a váratlanság súlyosbította. Felfoghatatlan volt számára, hogy egy makkegészséges, életerős ember megy a munkából hazafelé, és egyszer csak nincs tovább... Az akkor rettenetes csapás volt. Neki, és az édesanyjának is. Pedig a szülők házassága már akkor haldoklott, amikor ő végre valahára megszületett. Igaz, a „csoda” átmenetileg némi életet, lendületet lehelt a fagyos házastársi kapcsolatba. De ami eltörött, megfagyott, elmúlt, elszürkült, az már csak ideig-óráig vegetálhat. Érezte ezt Elli is, naponta. Az apja semmiből jött elvesztése mégis határtalanul sokkolta. Ráadásul alig egy hónappal korábban ugyancsak hatalmas, fájdalmas pofont kapott a sorstól. Súlyos sérelem érte, életre szóló, amit kiheverni, feldolgozni, elfogadni valójában sohasem lehet. A nagy álma végleg oda lett. Az egészségügyi szakközépiskolából pár hét után ki kellett maradnia, mert azt hitte, hogy az iskolában csak a kicsikkel kell majd foglalkoznia. Csakhogy rögtön a tanév elején átvezényelték az osztályukat a kórházba. Ott derült ki, hogy ő nem bírja a vért. Önmagában az injekciós tű látványától is csaknem rosszul lett, fuldoklott, szenvedett. Be kellett látnia: ez neki sajnos, nem megy. Maga a pokol volt az ön-csalódás. Saját maga előtt

bukott meg, s ezt elviselni aligha lehet. Valahogy ... elbizonytalanodott. Elveszítette az önmagába, s az életbe vetett hitét. Inába szállt a bátorsága, leértékelte a képességeit, szürke csődtömegnek tartotta magát. Elszállt az önbizalma. Félszeg, szárnyaszegett, gubbasztó, otthon ülő lett, aki a kényszerű pálya-módosítása miatt az iskolapadból egy gyárba zuhant, tanuló helyett egyből munkavállaló lett. A salgótarjáni Síküveggyárban talált menedéket. S hogy mindenkije, az egész rokonsága ott dolgozott, mert két percre volt tőlük a gyár, az őt kevéssé vigasztalta. Nem betanított munkás, hanem csecsemő-gondozó akart lenni. - Micsoda különbség! Feloldhatatlan, kőkemény, antagonisztikus az ellentét. Mint Makó Jeruzsálemről, egymástól oly távoli a két munkakör. S neki a másik, a tőle idegen foglalkozással kellett beérnie. Örülnie kellett, hogy egyáltalán kifutónak, levélkézbesítőnek felvették, ha már a szakközépiskolából - önerővel, - kibuktatta magát. Később, a tanfolyamok elvégzése után telex-kezelő lett. A „lótifutis” létből ez már előrelépést jelentett. Aztán beiratkozott a közgazdasági szakközépiskola esti tagozatára, s így már kezdett a helyére kerülni. Kijárta mind a négy osztályt. Megküzdötte, végigszenvette ezt is. Ám végül az i-re a pontot itt sem tette fel. Megint közbejött valami. Pontosabban: valaki. A nagy Ő, a Karcsi... Aki miatt végül az érettségi vizsgáit nem tette le.

Ekkortájt Elliben már dübörgött a gyerekek hiánya. A szingli-élet előnyeit, s a család intézményének a válságát nemigen emlegette. S hogy végül az érettségi bizonyítványt sem zsebelte be, már nem bánta. Váratlanul talált rá a szerelem. Jött Karcsi, elrabolta a szívét, és átírta, átkottázta az egész addigi életét. Utólag azt furcsállta, hogy milyen sokáig elkerülték egymást. Pedig a Karesz húgát óvodás korától ismerte. Együtt jártak vele a közgazdasági szakközépiskolába is. Csoporttársak voltak. Egyik nap otthon épp együtt tanultak a másnapi dolgozatra, amikor a Karcsi váratlanul betoppant. Egymásra néztek, bemutatkoztak, pár szót váltottak, és... attól fogva újra szép lett a világ. Márciustól júniusig jártak együtt, aztán augusztusban már esküvőztek is. Sietős volt, padlógázon éltek, hiszen már mindketten benne voltak a korban. Elli huszonöt, Karcsi huszonnyolc esztendő volt, amikor kimondták egymásnak azt a bizonyos boldogító igent.

Karesz falusi fiú volt, mátraterenyei. Eredeti szakmájára nézve autószerelő, akiből végül kisép javító lett a Vasöntöde Tűzhelygyárában. Mesés volt a lagzijuk. Pazar! Csak, hát Elli az első perctől fogva rettegett, s mi tagadás, türelmetlenkedett. Kiment a fejéből a bölcs mondás, mely szerint „ne fessd az ördögöt a falra, mert bevonzod a rosszat!” Idővel ezt a tanulságot vont le az élete következő házasság-periódusából. Ugyanis, amióta az eszét tudta, egyfolytában a meddőségtől rettegett. Az volt a rémálma, hogy vagy sohasem lehet gyermeke, vagy úgy jár, mint az édesanyja. Így aztán pokolian türelmetlen lett. Annyira, hogy két-három hónapnyi házasság után máris rohant egy jó nevű helyi nőgyógyász magánrendelésére, s végül ez lett a veszte.

Elli boldog volt! Úgy érezte, hogy terhes. De tévedett. Ez ott rögtön kiderült. S egyből elmesélte a doktornak, hogy miért stresszel, miért nyugtalan. Mire az adott neki egy gyógyszert. Ma már biztos benne, hogy ez okozta a tragédiájukat. Gyanútlanul beszédte a pirulákat, mert az orvos elfelejtette őt felvilágosítani arról, hogy a tabletták hatására ikerterhesség várható, s hogy az ikrek az esetek többségében tucatnyi veszélynek lesznek kitéve. Ha a szülész-nőgyógyász ezt megemlítette volna, inkább türelemmel vártak volna. Így a kálváriájukat nagyrészt a doktor felelőtlenségének tulajdonítja, a férjével együtt.

Látszólag sokáig minden rendben volt. Ahogy a gyógyszert szedni kezdte, rá két hónapra végre valóban teherbe esett. Az első ultrahang-vizsgálat még csak egy babát mutatott. De amikor eljött a második vizsgálat, akkor igencsak meglepődött. Már vagy fél órája némán nézegették a hasát az ultrahanggal, amitől ő egyre idegesebb lett. Aztán nem bírta már cénával. Nem értette, hogy mi tart ilyen sokáig, s hogy miért nem mondanak már valamit.

Úgyhogy egyszer csak felcsattant, mert ismét türelmetlen volt. Alaposan leteremtette a doktort, aki kisvártatva közölte: baj éppen nincs, de ő három babát lát. Nem egyet.

Szerencse, hogy Elli épp feküdt. Alig bírt megszólalni. Csak annyira futotta tőle, hogy „tessék?” Aztán kapott egy féltényérnyi csöpp fotót, amin szó szerint három petty látszott. Semmi más.

Amikor Karcsi hazajött a munkából, rögtön érdeklődött, hogy mi újság, mi volt a vizsgálaton. Mire ő átölelte a férjét, s arra kérte, hogy először üljön le. Aztán megmutatta neki a képet, s azt kérdezte: mondd, mit látsz?

Karcsi nézte, hosszan fürkészte, alaposan sasolta a kis papírt, majd azt felelte: Három pontot. - Na, az a három pont a mi három gyerekünk! - súgta a fülébe Ella.

A leendő apa annyira meglepődött, hogy hirtelen szóhoz sem jutott, még a lélegzete is elállt. Csak bámult, aztán a szobában föl-le járt. Nagyon örültek mindketten, csak, hát egyikük sem bírta elhinni, egyből felfogni, hogy mi a helyzet.

Elli csöppet várt, hogy a párja felocsúdjon, aztán elmondta: az orvos azonnal figyelmeztette. Közölte: nem biztos, hogy mind a három kicsi megmarad. S felajánlotta azt is, hogy egyet, vagy akár kettőt is elvesznek, ha a szülők úgy akarják. Habár a kismama rögtön hozzátette: erről persze, szó sem lehet! Váratlan a hír, de nem lehet itt útban senki sem! Egyetlen csöpp élet sem. S Karcsi nyomban, határozottan helyeselt. Hiába mondogatták Tarjánban, a környezetükben, hogy „minek három?” Ilyesmiről ők hallani sem akartak. Inkább a feladataikra koncentráltak. Mert nagy dolog hármas ikreket kapni! Hatalmas érzés. De az új helyzetre fel is kell készülni. Az otthonuk szűkös ehhez. Ez nyilvánvalóvá vált, s bizony, nem kis fejtörést okozott. Óriási munka állt előttük, és sok pénzre lett hirtelen szükségük. S lám, a sors tálcán kínálta a megoldást, igaz, fájdalmas áron. Ella hatalmas lakást örökölt a nagymamájától. Szegényt a rák vitte el. Vagyis, a „felsőbb erő” megrázó temetés mellé kínálta a megoldást épp akkor, amikor Karcsival kézen fogva úsztak az otthonteremtés édes-gyötrelmes gondjaiban. A méretek így már öt fős család számára is megfelelték. Ám a hodályt be is kellett rendezni valamiből. Szerencse, hogy annak idején nagy lagzijuk volt. A menyasszony-táncból szépen gyűlt a pénz. Így már a bútorokra is futotta.

Múltak a napok, s Ella-mama egyre többet kínlódott, szenvedett, miközben mind erősebben gömbölyödni kezdett. Mégis rendben volt minden, egészen a „félidős” koráig. Habár tény, hogy ritka nehezen viselte a hármas terhességet. Két rosszullét között olykor épp csak egy pillanatra lélegezhetett fel, s kezdődött előlről minden. Így a végére a három babával is csak tizenkét kilót hízott. Aztán a huszonötödik héten berendelték őt a salgótarjáni kórházba. Nem, mintha gond lett volna, de a hármas ikrekkel akkoriban ez volt a szokás.

Az öt hét akkor és ott örökkévalóságnak tűnt. Rém lassan múltak a kórházi napok, s a percek. Már megint várnia kellett, s Ellának ez sohasem volt az erőssége. Tudta, hogy születetten türelmetlen. De így is eljött a Nagy Nap, csak sajnos, túl korán.

Május tizenhetedike volt. Odakint tombolt az orgonailatú koranyár, virult, zöldellt a természet, s a madarak vadul csiripeltek. Épp látogatás volt, s az egész család bement hozzá, amikor teljesen váratlanul... elkezdődött. Gyakorlatilag megindult a szülés. Gyorsan megvizsgálta őt az ügyeletes orvos, s már vitte is a rohammentő Pestre, a Női Klinikára.

Talán még egy óra sem volt az út, neki ez mégis örökkévalóságnak tűnt. Nem csoda. Rettenetesen féltette a kicsiket. Annyira, hogy talán megint a határtalan aggodalmaskodásával vonzotta be a rosszat, a bajt az életébe. Habár ezúttal valós oka volt a félelmének. Tudta, hogy még korán van. Útközben egyfolytában imádkozott s reménykedett, hogy a fővárosi klinikán késleltetni tudják majd a szülést. De tévedett. Ez csak vasárnaptól kedd reggelig volt lehet-

séges. Mégis óriási adomány volt a sorstól még ez a néhány óra is, mert így legalább az összes tüdő-érlelő injekciót megkaphatták a csöppségek.

Ella tisztán érezte már, hogy az örömébe ürmös is vegyül, s hogy kérész-életű, illékony boldogság pottyant az ölébe. Emberfeletti, megszállott akarással, fáradhatatlanul küzdött a gyerekeiért, s lám, most valósággal megnyílt a föld a talpa alatt. A babái bő két hónappal idő előtt indultak a Nagy Útra. Bele kellett törödnie abba, hogy koraszülöttek lesznek, s az életük, meg a testi épségük Isten kezében van. Sietnek, türelmetlenek, mint az anyjuk, s itt már földi erő, orvos, ember nem segíthet. Tovább késleltetni az érkezésüket már lehetetlen.

Ellát sietve betolták a műtőbe. A babák végül császármetszéssel jöttek a világra. Elsőként Károly, ezeröttszáz grammal. Aztán másodiknak Zsolt, ezerháromszáz grammal. S végül Erika látta meg a napvilágot, ezerkétszáz grammnyi parányi súllyal.

A bódult, büszke boldogság anyaelelő pillanatait a rémisztő rettegés fokozta le hétköznapivá. Felhőtlen örömről, újszülött-köszöntőről, egymásra csodálkozásról, simogatásról, bemutatkozásról ebben a helyzetben szó sem lehetett. Kapkodó, határozott orvosi mozdulatok következtek. Az újszülöttek élete úgy indult, hogy mindhárman sietve az intenzív osztályra kerültek, inkubátorokba, s Karcika kivételével ketten lélegeztető gépre is. Rémes érzés volt, hogy épp az édesanya láthatta meg utoljára a gyerekeit, ráadásul mindet a csöpp életükért küzdve, gépekre kapcsolva.

Amint Ella magához tért az altatásból, az újdonsült apától rögtön azt kérdezte: tényleg élnek-e? Megvan-e mindenük? Sírt az egész család. Könnyezve vigasztalták, hogy a kicsik egészségesek és szépek is. Ám az igazsághoz hozzátartozik, hogy amint megszülettek a babák, a pesti professzor rögtön figyelmeztette az apát: komplikációk még adódhatnak. Tény, hogy Elli ezt a nem lényegtelen közlést csak jóval később tudta meg.

Hiába tiltották az orvosok, másnap ő már próbált lábra állni, hogy láthassa végre a babáit. Nehezen ment, de délután ötkor, vagyis huszonnégy órával a szülés után, az anyuka nem bírta tovább. Oda vánszorgott a kicsikhez, s bár pokoli fájdalmai voltak, reszketett, és alig állt a lábán, - amit érzett, s amit látott, az kárpótolta őt mindenért. A hatalmas inkubátorokban azok a picik mind az övéi voltak! Fertőtlenítette a kezeit, és benyúlt hozzájuk, hogy végre megérinthesse, megsimogathassa őket. Egyből abbahagyták a sírást. Biztosan megéreztek, hogy az édesanyjuk az... - Hát nem fantasztikus?

Ellát egy hétig tartották bent, aztán hazaküldték, a kicsik meg ott maradtak. Ebből egy nap is sok, hát még három hónap! Ráadásul úgy, hogy a csöppek a pesti klinikán feküdtek, a szülők pedig tőlük távol, Salgótarjánban tördelték a kezeiket. Jó lett volna éjjel-nappal a babák mellett maradniuk, de nem lehetett. Így aztán kétnaponta ingáztak Salgótarján és a Klinika között, örökké rettegve. S hogy mi vár rájuk, azt ekkor még nem tudták, nem sejtették. Csak azzal voltak tisztában, hogy baj bármikor lehet. Sok a nyolc hét, a két hónap, amennyivel idő előtt születtek a gyerekek, ráadásul a súlyuk is kicsi volt. A két város távolsága meg önmagában véve is aggasztó volt. Meg a tudat is, hogy anya, apa nem lehet mindig mellettük. Na, és a gépek látványa! Ezt megszokni nem lehetett. Aztán ez mind eltörpült a sok komplikáció mellett, ami hirtelen zúdulni kezdett a családra.

Erika másfél hetes volt, amikor az intenzív osztály ajtaját nyitva Ellát az a hír fogadta, hogy a kislány tegnap este nyolc óra körül agyvérzést kapott. A nővér minden egyes szava mély sebet ejtett az anya szívében. Reszketni, szédülni kezdett. Pár perc múlva jött az ügyelet orvos, aki tapintatosan felkészítette a szülőket a legrosszabbra. Azt mondta: legyenek erősek! Erika már a túlvilág felé halad. Nincs sok remény. Legfeljebb pár órája van még vissza.

Tehetlenségében Ella sírógörcsöt kapott. Ordítani szeretett volna, hogy nem, ez nem lehet igaz! De forgott vele a föld, s már szólni sem bírt. Láta, hogy a párja is könnyezik, mély apai bánattal máris temeti a pár napos lányát.

Erika több, mint egy hónapon át volt közvetlen életveszélyben. Léteznek-e szavak, amelyekkel az élet, s a halál mezsgyéjén lebegő gyermek iránti aggodás, az elvesztésétől való mindennapos, percenkénti félelem, a tehetetlen rettegés, a végtelen kétségbeesés leírható? Lehet-e feledni, hogyan liftezett az anya meg az apa gyomra, amikor szorongva, keserűen feszengve beléptek a Klinika kapuján, előre reszketve attól: vajon ma mi vár rájuk? Milyen hírrel fogadják őket? Vagyis, hogy egyáltalán él-e még a csöpp lányuk, akihez látogatóba jöttek? Az érzés, amikor a szülő ott áll a hideg gép, az inkubátor mellett, amelyben a vére, a húsa, az ő parányi mása küzd, szenved, - örökre feledhetetlen. S persze, ekkor még azt sem tudta senki sem, hogy az agyvérzés, - ha a koraszülött apróság egyáltalán túléli, - milyen következményekkel járhat? Visszamaradhat-e valami rendellenesség?

Isten ad, és elvesz! - suttogta magában Ella, amikor egy péntek reggelen megtudta: a kislány csodával határos módon javulni kezdett. Viszont hétfőre a két kicsi fiú sérvműtétje van előjegyezve. Tovább ugyanis nem halasztható. Ettől fogva csupa idegesség, kétségbeesett félelem lett az életük. Nem elég, hogy a gyerekek több száz kilométerre, idegenben voltak, nem elég, hogy minden pénzüket elvitte az útiköltség, s hogy éjjel-nappal rettegtek, mindennek a tetejébe állandóan történt valami a kicsikkel. Az egyik bajból még ki sem lábaltak, amikor már jött a másik.

- Azt a percet, amíg élek, sohasem felejttem el! Egy októberi napon szokás szerint látogatóba mentünk. Állítólag küldtek nekünk egy táviratot, hogy ezen a napon hazaadják az ikreket, de mi ezt csak három nappal később kaptuk meg. Így aztán teljesen felkészületlenek voltunk, önhibánkon kívül. Se holmi, se pelenka, se cumis üveg, semmi nem volt nálunk. Sőt, még az otthoni körülmények sem voltak megfelelőek, mert az új lakásba előző nap költöztünk be. Épp csak a kis ágyakat tudtuk sietve beállítani. A fűtés sem volt még rendben, idő hiányában, hiszen hajnalban már indultunk fel Pestre. És jóságos Isten, ekkora káosz közepén fuldokolva a gondokban, egyszer csak elhangzott az a borzalmas mondat! Nem az volt a legnagyobb probléma, hogy így kellett hazahoznunk a gyerekeket, hanem az, amit a klinikán a szemész doktornő ridegen odavágott. Úgy beszélt, mintha a hentesnél kért volna egy kiló húst. Magától értetődő természetességgel, mosolyogva közölte, hogy „ám a hat szemből jó, ha egyetlen egy látó lesz”. Elsápadtam, elöntött a hideg meg a meleg egyszerre, még a lélegzetem is elállt. Hirtelen azt se értettem, hogy miről beszél. Csak annyit fogtam fel, hogy valami nagyon nagy baj van. Akkor nagy, hogy úgy éreztem: nem bírom tovább! Ott halok meg! - mesélte Elli az édesanyjának.

Örök sötétségben? Egy életen át vakságra ítélve? Hatból jó, ha egy szem látó lesz? - Nem! Ez nem lehet! - fuldoklott a sírástól rázkódva. S mielőtt még felocsúdíhatott volna, a szemész asszony közölte: jövő héten jöjjünk vissza kontrollra!

Mi tagadás, Ella összeomlott. Lassan, nagyon lassan bírta csak felfogni, hogy a csöpp szemek állítólag nem látnak. De elhinni, ezt elfogadni, ebbe beletörödni - nem lehetett. Főképp, mert mielőtt a babákat haza engedték, egyik nap utólag közölték, hogy „Karcika bal szemén tegnap egy apró rutin műtétet kellett végrehajtani”. De arról nem volt szó, hogy a gyerek nem lát. Ezt elfelejtették megmondani. A másik két kicsi szemeiről pedig soha, senki nem beszélt.

Vaknak születtek... Mind! Mérhetetlen, és elmondhatatlan volt a család fájdalma. Örjítő. A tragédiában egyetlen tény vigasztalhatta őket. Az, hogy Erika tökéletesen meggyógyult az agyvérzés után. Viszont képtelenek voltak belenyugodni abba, hogy a parányi ikrek vakok, a világból semmit sem látnak. Igaz, akadt olyan orvos, aki azzal nyugtatta őket, hogy „idővel talán majd kinövik, vagy később operációval segíteni lehet rajtuk”. Ennek azonban ellent

mondott a másik állításuk, amely szerint a szülők tudta nélkül, így valójában titokban, valami apró szemtműtet mind a három gyermekén végrehajtottak. Azóta él Ellában a szörnyű gyanú: talán valamilyen orvosi műhiba történt? Ezért titkolóztak? Az egyik doktor elárulta: nem igaz, hogy eleve vakon születtek. Utána történhetett valami. Ezt azonban cáfolta két másik orvos. - Szörnyű! Persze, ekkora bajban már nem az ok a legfontosabb, hanem a megoldás. Amíg magukhoz nem tértek a sokktól, úgy két hónapon át hetente hordták a kicsiket Salgótarjánból Pestre a Ladán. Mindig négy felnőtt kellett a három baba mellé, és jó sok pénz a benzinköltségre. Órákat vártak, míg végre rájuk került a sor, miközben a doktornő egyetlen pillantást vetett csak a vak szemekre. Alig egy percet szánt egy-egy gyermekre. Ebből állt az úgynevezett pesti klinikai kontroll. Teltek, múltak a hetek. Az idő ment, eredmény viszont nem volt, úgyhogy egyszer csak betelt a pohár. Többé nem bíztak a felületes doktornőben.

Végző kétségbeesésében Ella végül levelet írt a Kiskegyed című lapnak, és tanácsot kért. Nem titkolta, hogy a magyar egészségügyről lesújtó a véleménye. Nyíltan írt. Arról is, hogy többé egyetlen percet, és egyetlen fillért sem akarnak idehaza elpocsékolni. Kifejezetten külföldi, megbízható szemész professzort keresnek.

Óriási szerencsájukra érkezett egy olvasói levél egy anyukától, aki szintén koraszülött baba édesanyja volt. Az ő kislánya az egyik szemére nem látott, ezért elvitték őt egy holland professzorhoz, aki végül visszaadta a csöppség szeme világát. Tudatta a professzor pontos címét, s emellett még pénzhez is juttatta a sorstárs hármast. Ugyanis megmaradt egy összeg az ő alapítványuk számláján, s ezt ajánlotta fel Karcsi, Zsolti, és Erika javára. Elli a sorscsapásoktól agyon pofozva igencsak meglepődött ezen. Nem hitte már, hogy vannak még ilyen nagylelkű, becsületes emberek. Oly sok rossz érte, s annyi lelketlenséget látott, hogy a jóságra már rácsodálkozott.

Amikor megvolt a név és a cím, úgy érezte: ez már fél győzelem! Pedig a neheze csak ezután következett. Rémálmaiban sem gondolta, hogy létezhet annyi akadály, amennyit nagy hirtelen eléjük gördítettek. A külföldi gyógykezelésre jogosító engedély megszerzése hihetetlen tortúrával járt. Csak vas idegzetű, és bulldog szívósságú megszállottaknak való ez a harc. Az Országos Szemészeti Intézetben például egy öreg professzor már akkor kimondta a nemet, amikor még meg sem hallgatta, hogy miért jöttünk, és rá sem nézett a gyerekekre. Ella az emberi kegyetlenség ekkora mértékét sehogyan sem értette. Hiszen döbbenetes helyzetbe kerültek az ikrek. Kicsi kezeikkel tapintják a körülöttük lévő tárgyakat, és nem értik, hogy miért van számukra mindig sötét. Nem látják a saját szüleiket, nem látják egymást, sem a játékaikat, az otthonukat, de még az utcát, a fákat, a Napot, a csillagokat, a fákat, s persze, önmagukat sem.

- Ember! Ezek a csöppségek még nem látták a saját anyjuk, apjuk arcát sem! Vakok! Hogy lehet ennyire részvétlen! - kelt ki magából ezúttal a férje. De hiába. Engedélyt csak azért sem kaptak. Ráadásul még micsoda szívszorító, reménygyilkos kijelentésekkel érveltek! Hogy például, „amelyik alma nem érett meg, az úgysem fog megérni, később sem”. S hogy a megváltoztathatatlanba bele kell törődni. Hiába vinnék a babákat bárhová, mert rajtuk úgysem lehet segíteni. De a legborzalmasabb az volt, amikor egy doktornő úgy vigasztalta őket, hogy „a kedves szülők majd meglátják, milyen csodálatos dolgokra lesznek ők hárman képesek - vakon!” - Azt hittem, ott halok meg, mert menten agyvérzést kapok! - panaszkolta Ella másnap az édesanyjának. S bár a család összefogott, akár az életük árán is segíteni próbáltak, az alagút végén a fényt mégsem látták, sehogyan sem. Az idegeik koptak, tönkrementek a tömérdek értelmetlen harcban. Felőrlődtek. De fel mégsem adták. Százszor egymás után is elmondták szóban, írásban, személyesen, telefonon, kettesével, hármassal felváltva, hogy ebbe az állapotba sohasem fognak beletörődni. Amíg az ikrek nem látnak, addig nem. Sohasem!

Ella sírt, kiabált, könnyezett, könyörgött, vitatkozott, érvelt, csinált mindent, ami nem jellemző rá. Addig-addig toporzékolt, verte az asztalt, míg végre egyetlen vizsgálatra - de nem többre, és nem másra, - megkapták az engedélyt! Ellenben úgy fogalmazták meg a hozzájárulást, hogy a társadalombiztosítás számára bizonytalanra tegyék a költségtérítés lehetőségét. Kizárólag az ottaniak jóindulatán múlt, hogy végül megkapták a pénzt.

Így történt, hogy egy december elsejei hűvös, havas, csúszós, fagyos napon a Máltai Szeretetszolgálat autója kivitte az öttagú családot Hollandiába. A professzor előzőleg olyan rémes szakvéleményt kapott Magyarországról, hogy azt írta: egyszerre csak egy gyermeket fogad. Mire Elli azt mondta magában: ha a fene fenét eszik, ő akkor is kiviszi mind a három vak magzatát! Pedig tudta már, hogy a műtéthez, mint a háborúhoz, pénz, pénz, és pénz kell. Több millió forint. Annyi, amennyit ő még soha életében nem látott, s amennyit saját erőből akkor se tudnának előteremteni, ha a háztól kezdve az utolsó szál ruhájukig meg a Ladájukig minden létező értéküket eladnák. Hiszen a rokonság, meg ők is a létminimum környékén éltek. Óriási segítség volt, hogy a Vöröskereszt végül számlát nyitott számukra a Magyar Hitelbank helyi fiókjában. Az újságokban közzétett felhívások nyomán, - hála minden adomanyozónak, - gyűlt a pénz. Oly sok, amennyiből futotta a második hollandiai útra is. Ella ekkor jött rá arra, hogy a tehetetlen idegessége, s az erőn felüli napi küzdelmei miatt olykor tévedett. Belátta, hogy bár valóban rengeteg a rossz ember, azért akad legalább ugyanannyi jó is. Magánszemélyek és alapítványok keresték meg a Kelemen családot, hogy a három vak gyermekben önzetlenül segíthessenek. Néha már azt sem tudta, hogy az ikrei miatt, vagy a feléjük áradó együttérzés és jóság miatt sírt. Így tanult meg újra bízni az emberekben. Karcsika első szemműtétje után a neves holland szemsebészre, aki reménytelen eseteket nem vállal, Elli már úgy nézett, mintha az Isten volna. S az a nap, amelyiken mind a három sötétségben élő babáját megvizsgálta, majd jó esélyt látva, mind a hat szem hosszú és bonyolult operációját elvállalta, mérföldkövé vált az életükben. Mentőöv volt, mert Ella ekkor már szinte élő halott volt a kanossza járástól, a sok hazai visszautasítástól, s legfőképp a tényről, hogy mind a három utódja vak. Ritka nagy fájdalom ez egy anyának. Sűrűn elgondolkozott azon, hogy micsoda emberfeletti küzdelmet folytatott - előbb azért a bizonyos „három pontért”, utána pedig a háromszor két nagybeteg szemért. Óriási terhet rótt rá a sors, de mégis állta a sarat. Valóban megszállottként, eszelős tempóban küzdött a hozzátartozóival együtt a létfenntartásért, a három kicsi látásáért, a pénzért, az emberhez méltó jövőjükért. - Elismerem, beleőrültem volna, ha az ikreim reménytelenül, örökre vaknak ítéltettek volna! - mondta az ugyancsak mélyen lesújtott férjének. Mesélt arról is, hogy amikor az összeomlás közelébe került, reményvesztetté kezdett válni, megtanult percekre, s akár állva is aludni. S hogy megint úgy küzdjön, mint egy tank, átgázolva az összes akadályon, elkezdte összegyűjteni a szemmel, a látással kapcsolatos közmondásokat, szólásokat, és a szakkönyvekből tanulmányozni kezdte az emberi szemet is. Tudni akart mindent, ami összefügg az ikrei vakságával. Képes volt elfutni a közeli papírboltba, hogy a „tudományát” egy díszes, nagy alakú füzetbe leírja. Idővel ebben is segített neki az édesanyja. Könyveket kölcsönzött ki a könyvtárakból. S a sűrűn gyarapodó írásait mindig magával vitte Hollandiába is. Amikor a négy-öt órás lézeres műtétek folytak, s ő ott reszketett a folyosón, ez adott neki erőt. Sírva silabizálta az otthon gyöngybetűkkel írott sorokat arról, hogy a szem, mint a látás érzékszerve, mennyire bonyolult. Lerajzolta magának a részeit, és megtanulta, melyik a szem fehérje, hol van a szivárványhártya, vagy más szóval írisz, melyik a szembogár, a szemlencse, a pupilla, a szaruhártya, a látóideg, az üvegtest, s a csarnok. S persze, érdekelte őt minden szólas, mondás is, ami a látással volt kapcsolatos. A legközismertebbeket tudta. A könyvtári könyvekben azonban számos ismeretlen bölcsességgel is találkozott. Például, hogy „Kettőt nehéz megcsalni: a szemet, és a fület. Ki-ki a maga szemével lát. Minden szem a rútton akad, de a szépen marad. Szem szívnek tanácsa, száj szívnek tolmácsa. Olyan a szeme, mint a sasnak. Nem oda néz, ahova üt. Farkashályog van a szemén. Félénk katonának hátul van a szeme. Fénylik a szeme,

mint a kőrösbogár. Gazda szeme hizlalja a jószágot. Ha eléri, szemét is kikörmöli. Kinek mi szívében, kitetszik szemében. Nappalnak szeme van, éjszakának füle van. Nem jó ember az, aki másnak a szemébe nem mer nézni. Nyelve helyett szeme szól. Szedje ki a csibafai borbély a szemedet! Ahányat lát, annyit szeret. Nem látom kimondani. Látás után mosolygás. Amit a két szeme meglát, a két keze ott nem hagyja. Átkozott szem, amelyik nem kap rajta. Bepókhálósodtak a szemei. Egyik szeme csára, a másik szeme hajsza áll. A szemed úgy kopog, mint a fogad. Kiszedi a szeme szőrét. Koppan a szeme. Mohásul a szeme. Nagyobb a szeme, mint a gyomra. Ha a szeme kiugrana, akkor se adna. Nem jön egyik szeme a másikra. Szeme haján néz keresztül. Szép a szeme, de ördög a szíve. Irigy szemmel nézte, majd kicseppent a szeméből a vér. Meghalt mind a két szemére. Hová tette a szemeit? Megreszkírozza a fél szemére. Szalad, mintha szemét vették volna. Vérszemet kapott. Három szemmel néz. A szem mindent lát, csak magát nem. Varjú a varjúnak, csóka a csókának, holló a hollónak nem vájja ki a szemét. Ki nagyot nem látott, a kicsit is megbámulja. Nem sokat lát, ki az ugorkafára hág. Okos ember tovább lát az orránál. Sokat láss, keveset szólj! Mert jobb a látott, mint a látatlan.”

A szólások némelyikét Ella be is keretezte. Ilyen volt például, hogy „amit a szem nem lát, azért a szív nem fáj”. S hogy „vakok között egyszemű az első”.

Egy mondást áthúzott. Szerinte ugyanis nem igaz, hogy „senki sem sírja ki a szemét más szerencsétlenségén”. Mert ő bizony kisírta. Nem is egyszer. Először, amikor közölték vele, hogy az összes porontya vak, s a diagnózist írásba is adták, mondván: verba volant, scripta manent. S így már valóban nem szállt el a szó, az írás ellenben máig megmaradt. Úgy zokogott, hogy majdnem belehalt. Aztán eljött az a másik, a „sálás” nap. Na, azt sem lehet feledni soha többé, amíg él. Ella ugyanis a kimondhatatlan kétségbeesésében egyik este kipróbálta, hogy milyen is az élet látás nélkül. Fogta a vastag téli sálját, és bekötötte a saját szemeit. Elhatározta, hogy amíg éjfél nem üt az óra, addig így fog kísérletezve vegetálni. De tíz percig sem bírta. Szenvedett, tapogatózott, botorkált, bukdácsolt, s könnyezve araszolt. Semmit sem látott, semmit nem talált. Nekiment a falnak, az asztalnak, s mind a három székeknek. - Megőrültél? Mi a fenét csinálsz? - kiabált rá a férje. - Próbálom megérteni a gyerekek helyzetét! - felelte a könnyeitől fuldokolva, s közben elindult a hang irányába. Szerette volna Károlyhoz közel küzdeni magát, de megbotlott a szőnyeg rojtjaiban. Elvesztette az egyensúlyát, a semmiben keresett fogódzót, mert a végzetes vak sötétségben fogalma sem volt arról, hol van. Így aztán leverte az asztalról a gyönyörű kristály vázát, ami anno esküvői nászajándék volt. Darabokra hullott, ripityára törött. Pont úgy, mint a kis ikrek, s az egész családjuk élete. - Szentséges Isten! - sikított fel olyan mélyről, mint még sohasem. - Hát, így nem élet az élet! Ez embertelen! Ennél még a... - kezdte, majd hirtelen magát meggondolva lenyelte, visszatartotta a megkezdett mondatát. Észbe kapott. Az élet a Föld bolygó leghatalmasabb értéke, Isten óriási adománya. Nem lehet, nem szabad azt mondani, hogy ennél még a halál is jobb. Helyette makacs megszállottként tovább kell küzdenie a gyerekek emberibb, teljesebb, élhetőbb életéért, a kicsik látásáért. S ami a lényeg: soha nem szabad feladnia!

Ella fogta a puha, meleg téli sálát, s hogy mindig emlékezzen a vak sötétség rémisztő alagútjára, felkötötte az ebédlő szoba csillárjára. Mementónak. Sajnálta az oda lett értékes vázát, de mégsem bánta meg, hogy belekóstolt a látáshiány borzalmaiba. Így a saját bőrén érezte, hogy mekkora korlátot, akadályt gördít a vakok elé az élet. Szíve szakadt meg a csöppsegekért. Szerette volna átvállalni tőlük az örökös sötétség mérhetetlen terhét. De tudta, hogy nem lehet. Viszont ettől a naptól fogva súlyos lelkifurdalást érzett. Magát okolta a történetekért. Ha nem lett volna türelmetlen, ha nem fogadja el a siettető pirulákat, akkor minden másként alakulhatott volna. Ikek helyett egyetlen, de ép, egészséges, normális testsúlyú, és időben érkező magzatja lehetett volna. - De hogy is van ez? - kérdezte kisvártatva önmagát. Mert így Zsolttól és Erikától vette volna el az életet, s csak az első szülött Karcsikának adott volna

esélyt a világra jövetelhez. Nem telt bele két perc, s már az „egy babás” gondolata miatt korholta magát. Elvörösödött. Szégyenkezett. Ripsz-ropsz elhatározta, hogy a „mi lett volna, ha”, s a „ki a hibás?”-kérdések firtatása helyett most már tényleg csakis előre, a jövőbe néz. Értelme kizárólag ennek van.

Ella összekapta magát, s ment, fáradhatatlanul küzdött hajnaltól késő estig a családjáért, hogy előteremtsék a hollandiai operációkra, s az útra valót. Odakint mindig ámult, bámult. Amilyen csoda a professzor, olyan fantasztikus volt a külföldi klinika is. A betegszobák tágasak. Telefon, tévé, rádió, hűtőszekrény is van bennük. S nem utolsó sorban, ott nővérek is vannak. S nem kell utánuk rohángálni, könyörögni, pénzes borítékokat a zsebeikbe dugdosni, ha szükség van rájuk. Maguktól is jönnek. Sűrűn. Állandóan megkérdezik, hogy óhajtanak-e valamit, segíthetnek-e bármiben is. Olyan az egész, mint egy szálloda. Vagy inkább, mint egy álom. Elli valósággal félt összehasonlítani a magyar, s a holland egészségügyet, noha önkéntelenül, s a várakozás embert próbáló perceiben sűrűn megtette ezt. Ijesztőnek, szégyenletesnek érezte a különbséget. Mintha egy falusi fa budít akarna az ember egybevetni egy korszerű, mély öblítésű, márvány monoblokkos komplett WC-vel. S hogy mindeközben Ella alig öt hónap alatt huszonhárom kilót fogyott, azt észre sem vette. Való igaz, rövid időre a három iker kihordása után kissé elterebélyesedett, noha a koraszülött babák mind kicsi súllyal jöttek a világra. Amúgy a terhessége előtt kifejezetten karcsú volt a rövid barna hajú, kívül-belül egyszerű, de minden értelemben tiszta, rendes, becsületes teremtes. Drága ékszereket sohasem viselt, fülbevalója sem volt. Csupán a jegygyűrűjét, meg a keresztyájától kapott vékony arany nyakláncát hordta. S a kommersz konfekciós ruhákból sem volt gazdag választéka. Bundára, friss divatra, hivalkodó karórára, s egyéb úri huncutságra neki sohasem futotta. Ám mindez fel sem tűnt neki, mert magától értetődő volt mindaddig, amíg a dúsgazdag Hollandia impressziója arcon nem csapta. Odakint érezte igazán a szegénységét, az otthonról hozott kekszes, zsíros kenyeres, szalonnás, konzerves kényszer-turizmus közepette. Mert bizony, a megszállott takarékoskodásra otthon, s kint is hatalmas szükség volt. - A gyerekeknek, s a gyermekekért - mindent! - Ez volt a párjával a közös jelszavuk. Am az örült hajszába, a végtelenített küzdelemben Ellával együtt Károly is belefogyott. Még soványabb, még hallgatagabb lett, s a barna fűrtjei halánték táján a tömördek gondtól máris erősen őszülni kezdtek.

Lám, az ifjúkori ösztönös tiltakozása ellenére bizonyos értelemben mégiscsak „üzlet” tárgyává váltak a gyermekek. Az övéi is. Hiszen a Holland Királyság fővárosában, Amszterdamban, a méregdrága magán klinikán - akkor még euro helyett, - guldenben, azaz holland forintban kellett fizetni a borsos számlákat. Mark doktor velük sem tehetett kivételt. Ráadásul a monarchia szimbólumává vált festett facipők, a híres sajtok, sokszínű tulipánok, s a gyémánt-csiszolók, meg a történelmi csatornák, s a jellegzetes faházak hazájában egyébként is pokoli drága volt az élet. Az Észak Velencéjének nevezett fővárosban, Amszterdamban is, ahol a híres Szemklinika működött. Elli összetört szíve jégcsap maradt az ide-oda utazgatások közben, noha a nyüzsgő világvárosban pillanatonként csodákat látott. Elsuhan a város központjának számító Dam téren. Látta a 17. században épült Királyi Palotát, a Rijksmuseumot, ahol Rembrandt és Van Gogh festményeit állították ki. Tudta, hol van a Rembrandt-ház, a Vondelpark, s hallott a híres amszterdami Állatkertről is, ahol a hétszázötven állatfaj mellett egy Planetárium, s egy Mikroba Múzeum is helyet kapott. Legszebb álmaiban a műtétek után mindig ide vitte a kicsiket, hogy végre kutyát, macskát, oroszlánt, elefántot, zebrát, majmot, és rengeteg madarat láthassanak, életükben először. S a Virágpiacot is meg akarta mutatni nekik, mert az még az élet-halál küzdelmeket folytató szorongókat is elbűvölte, hiszen a szivárvány minden színében tündöklő Bloemenmarkt a világ egyetlen úszó virágpiaca. A színes, tarka forgatag standjai ugyanis mind lakóhajókon állnak. S persze, azonnal venne a

gyerekeknek gofrit, gouda sajtot, édesgyökér pralinékat, meg miegyebeket, - ha pénze volna. Csakhogy ő maga, s az összes hozzátartozója mind kispénzű ember.

Ella Tarjánhoz volt kötve. Ott született, ott élt. Életében háromszor járt Budapesten, és egyszer vett részt egy autóbuszos egynapos bécsi kiránduláson. Úgyhogy a kávéházas, piros-lámpás negyedű rossz hírű Amszterdam lenyűgöző látványától elállt a lélegzete. Ha akarta, ha nem, a város hangulatát, lüktetését, egyediségét az autóban síró, ölében alvó babák mellett is észrevette. Nyolc általánossal vidéken vegetálva még a Balatont sem látta eddig, nemhogy a tengert. Az amszterdami kikötő óriás óceánjáró hajóit megpillantva úgy érezte magát, mintha hirtelen a kőkorszakból a 21. századba csöppent volna. S persze, semmilyen idegen nyelvet nem beszélt. Így aztán már az is maga a csoda volt, hogy egy poros magyar városkából egyáltalán eljutott ide. Nemrég el sem hitte volna, hogy ő valaha Vilmos Sándor holland király birodalmának gyakori látogatója lesz. S hogy a magyar Rubik-kockában egy holland fiatalember tartja a rekordot, azt is csak kint, a hazájától több, mint ezer kilométerre tudta meg. Azt pedig soha nem gondolta volna, hogy az életében valaha a szabad perceiben ő hollandul fog tanulni. Márpedig tény, hogy a „szemes” füzetében egyre gyűltek az ismeretlen szavak. Alleen - egyedül. Beroemd - híres. Danken - megköszön. Dokter - orvos. Drie - három. Goed - jó. Helaas - sajnos. Ja - igen. Nee(n) - nem. Zien - lát. Wel - igenis, bizony. A mogelijk szó, amelyik azt jelenti: lehetséges, a Mark professzorral való első találkozásakor az életet, a reményt, a jövőt, s a mában a mankót, a fogódzót jelentette számára.

Karcsika második, bő két órán át tartó műtétje után a gyerek már képes volt érzékelni a fényeket. Nézőpont kérdése, hogy ki miként értékeli ezt. Ella szerint hatalmas javulás. Más talán lefitymálná a sziszifuszi küzdelmet, s ajkát biggyesztve odavetné, hogy ez csupán csekély eredmény. Csakhogy az a csöppség ezzel a lépéssel máris kijött az örök sötétség szörnyű birodalmából! Érzékelni képes, hogy mikor van nappal, s mikor éjszaka. Lehet, de nem érdemes ezt is egyetlen legyintéssel elintézni. Ráadásul fény derült a magyar szemészek másik komoly tévedésére is. Pesten azt állították, hogy mind a három kisgyermek vak. A holland professzor viszont kiderítette, hogy Zsolti a bal szemével kb. harminc százalékosan lát. Bizony, ez sem mindegy!

A Kelemen-család élete kétszer is fenekestül felfordult. Először, amikor kiderült, hogy egy helyett három babát várnak. Másodszor pedig, amikor megtudták, hogy az újszülött ikrek mind vakok. Ella tudja már, hogy a felületes, kegyetlen magyar tehetetlenségre is létezik gyógyír. A babái számára - külföldön, - minden értelemben szinte minden lehetséges. Megeshet, hogy a hat szemet tucatszor kell majd műteni, s emiatt negyven, ötven alkalommal kell majd kiutazniuk. Lehetséges. A professzor jóslásokba nem bocsátkozik. Annál sokkal bölcsőbb. Ő Kelemenék utolsó reménysége. Ellát is az élteti, hogy hiszi: egyszer eljön a nap, amelyen mind a három csöppség - legalább az egyik szemével - az alakokat, s az arcokat is látni fogja. Titkon reméli, hogy talán ennél is többre lesznek képesek. Esetleg írni, olvasni, festeni, hangszeren játszani is megtanulhatnak. De, ha csak annyi sikerülne, hogy végre megláthatnák a mamát, a papát, a testvéreket, s tükörben a saját arcukat, már az is óriási eredmény lenne.

Két fiú, egy kislány. Lassan totyogni kezdenek a semmibe, mert nem látnak. Nem adatott meg nekik, hogy szemügyre vehessék a környező világot. Több, mint egyszerű szembaj az, amivel „a felsőbb erő” sújtotta őket. Isten, sors, gondviselő ártatlan, büntelen létük ellenére már a startnál életre szóló szembekötősdire ítélte őket. - Tévedés történt! Fellebbeznie kell! Így érzi Ella. Sorsa az, hogy ő, a született türelmetlen, mostantól óriási türelemmel, lépésről lépésre felülírja a gyermekvakaságról szóló „felsőbb” ítéletet. Hogy egyszer majd azt mondhassa a fiainak s a lányának: nézz rám! Rajzold le a testvéreidet! Hozd ide a piros labdát! Írd le a nevedet! Olvasd fel a magyar Himnusz szövegét! S hogy fuss, szárnyalj, de nézz a lábad alá!

Bámuld a szivárványt! Csodálkozz rá a sötétség birodalmán túli mesevilágra! Lásd derűs színben a jövődet! Mert nem élet az, ha egy gyermek sohasem látja a hazája zászlaját. Nem tudja, mit jelent a piros, a fehér, s a zöld. Az nem lehet, hogy egész életén át ne lássa még az ételt, a kenyeret sem, amit eszik, s hogy ne tudja, milyen a kék égbolt, a zöldellő fa, a sok tarka virág. Nem létezik, hogy úgy nőjön fel, hogy sohasem lát almát, rózsát, kutyát, macskát, pillangót, feketerigót! Mert igaz a mondás: szemesnek áll a világ! S hogy a szem a lélek tükre. Vagyis, a színtelen, fénytelen, ős-feketében végtelenített világból mindegyik kicsi emberkének ki kell törnie! Mielőbb, mert borzalmas lehet csupa láthatatlan ember között nekik az élet. Habár az is igaz, hogy pokolként élnek meg a sűrű szemműtéket is. Kínzó fájdalmak árán, a sebészeti műtők rideg világát csupán hallva sejthetik, hogy mi történik körülöttük. S nem értik még, hogy ami másoknak természetes, mert velük született, azért nekik pokolra kell szállniuk, mivel a szemmel való érzékelés képességét ők hárman nem birtokolják. Pedig az édesanyjuk úgy vigyázott rájuk, mint a szeme fényére. Mégis, most az egyetlen céljuk, s álmuk az, hogy „kinyíljon a szeme” mindhárom kicsinek, s hogy egyszer majd ők is megkérdeshessék: ni csak, kit látnak szemeim? S hogy majdan a fiai szeme is megakadjon valakin. S hogy szemtől szembe tisztázhassák az igazukat. Mert ma még a dolog úgy áll, hogy mind „annyit lát, amennyit tapint”. S őket nem lehetne megvádolni azzal, hogy „más szemében a szálkát is meglátja, a magáéban a gerendát sem”. Ebben a tragikus helyzetben ez szemenszedett hazugság lenne. Pedig mind a három „tisztá, mint a szemenszedett búza”.

Ella sűrűn nézegette füzetében a „szemes gyűjteményét”. Elszorult a szíve, amikor azt olvasta, hogy „nyitott szemmel járj, többet hiszünk a szemnek, mint a fülnek, több szem többet lát, bámul, mint borjú az új kapura, csupa szem vagyok, legelteti a szemét valakin, aki szemre való, s hogy akármennyire ragyog is a nap, csak nem lát a vak”. Ráadásul ebben a családban tabu az a mondás is, hogy „ne félj, míg engem látsz!” S erre a helyzetre nincs vigasz. A szólás is úgy tartja: „nem használ a vaknak, hogy az elei láttak”. Habár állítólag igaz az is: „néha a vak többet lát a szemesnél, s a vak is lát néha álmában”.

Egy biztos. Amíg él, Ella sohasem adja fel. Mindent elkövet azért, hogy egyszer végre napvilágot lássanak, s a fény birodalmában járjanak. Ella hiszi, hogy egyszer eljön majd ez a nap. S az lesz az ő ikreinek a második születésnapja, amelyen végre azt mondhatja: nézzétek kincseim, milyen szép ajándékokat hozott nektek a mama, meg a papa!

MEGSZÁLLOTTAK, ÜDV A KLUBBAN!

Gyönyörű piros-arany, sárga-barna lombhullatós, avarrúgós, krizantémos, vadgesztenyés, hajnali dércsípős, de délre már szélcsendessé szelídült napsütéses, október végi, hamisítatlan őszi nap volt ez Budán, a kerületi egészségügyi szolgálat háziiorvosi rendelőjében. Az agyonkoptatott, töredező lépcsőkön egyre csak özönlöttek, araszoltak, kapaszkodtak felfelé a nagyrészt idős, hetven körüli, s a valamelyest ifjabb, szépkorú páciensek. Akadt közöttük persze néhány harmincas, negyvenes, sőt egy-két huszonéves is, de ahogy mondani szokás, csak mutatóba. Az alul méretezett, csöpp váró percek alatt megtelt, beleértve az álló helyeket is. Pedig a Covid-járvány immár negyedik hulláma miatt szinte mindenki időpontra érkezett. Az óra délután négyet mutatott. András, az ifjú, de máris rutinos, gyakorlott doktor Mártával, a szőke, középkorú, dekoratív asszisztensnővel együtt fél órája odabent volt. A fehér köpenyek itt kimentek a divatból, de a szájaszkok, s a védőkesztyűk még nem. Meg kell hagyni, ezúttal a szedett-vedett várakozók mindegyike szintén viselte az előírt biztonsági eszközöket. Manyi is, aki hatvanegy évesen, fiatalos csinosan, vállig érő félhosszú barna hajjal, finom arcvonásokkal, enyhén sminkelt arccal minden nap reggel nyolctól délután kettőig itt takarított a budai „Waterloo-negyedben”. Épp elkészült a Gyermekrendelővel meg a Reumatológia folyosójával, s már a Nőgyógyászat szentélyében szorgoskodott, amikor rámeredt egy kallódó kis cetlire az orvosi asztalon. - Ó! Szóval az Évike már megint terhes! Ezúttal vajon kitől? - mosolygott magában kajánul. Köztudott volt, hogy a nagyszájú hölgyemény az anyjával együtt azt a bizonyos ősi mesterséget űzi, nem is csak a saját bordély-lakásukon. Ismét friss, első kézből kapott információval gazdagodott, ahogyan máskor is. Manyinál jobban senki sem ismerte az erkölcsi züllés, s a bűn budai földjét. Ő amolyan két lábon járó budaligeti bűnlajstrom-lexikon volt. Sokat látott, sokat hallott, s amit tudott, az mind helytálló, hiteles hír volt. Akár doktorálhatott is volna a budaligeti mélyfertő tényanyagából, mivel a felkapott, ám mindinkább felhíguló második kerület több frekvencián naponta három műszakban dolgozott. Nem mintha a szemétyűjtés, vagy a fertőtlenítő felmosás lett volna a hobbija. Dehogy! Csupán meg akart élni a filléres kereseteiből, miközben tudomásul vette, hogy Magyarország agyon kozmetikázott, feltupírozott, csúsztatott, így valótlannak munkanélküliségi adathamisításainak ő is az egyik áldozatává vált, sok más politikai tisztogatás miatt elbocsátott diplomás sorstársával együtt. Nemrég még megbecsült, sikeres középiskolai tanárnő volt. Földrajzot és biológiát oktatott a jó nevű, újjagazdag csemetékkel tele zsúfolt, előkelő gimnáziumban. Aztán valakinek a hatalmi húsfazék közeléből kellett a helye. Üres állás épp nem volt, hát, akkor sietve csináltak egyet. Hiába, az urambátyámos, kéz kezét mos elvű korrupt újdzsentriss Magyarországon így megy ez. A kontraszelekció földjén nem a tehetség, nem a teljesítmény számít, hanem „a kapcsolat”. Ha jobban belegondolt, még örülhetett is, hogy legalább nem lett „feketelistás”. Állítólag az még rosszabb. Így legalább - egyetemi diplomával, - takarítónőként elvegetálhatott. Megalázták, tönkretették, az állásából, az egzisztenciájából, az egész addigi életéből kiforgatták, felörölték, térdre kényszerítették és kivégezték őt ez a kormány, de tovább nem üldözik. Nem kell éhen halnia, és öngyilkos sem lesz, elvégre takaríthat látástól vakulásig, szabadon. Nemcsak pökhendi, barbár, frissen felkapaszkodott újjagazdag családoknál, hanem ütős állami intézményekben, és dúskáló magán cégeknél is. Napi tizennyolc órai éhbéres takarítói fillérjeiből valahogy már megélt. Még három és fél évet kell így a Pokolban kibekkelnie a nyugdíjazásáig, és akkor a pokoljárásának vége lesz. Örjítő dolog pár esztendővel a nyugdíjkorhatár elérése előtt utcára kerülni! Az áldozat ilyenkor benne van már a korban, s mindegy, hogy mit tud. Nem kell senkinek, mert túlságosan sokba kerülne a foglalkoztatása, meg aztán ránézésre is látszik, hogy nem az ilyeneknek való a méltatlan hajsza. De így járt mindenki, aki a kilencvenes években úgy vette igénybe a három évi gyed és gyed lehetőségét, hogy havonta egy-két napot dolgozott. Emiatt

ezt a három esztendő utóbb senkinek sem ismerték el jogszerű munkaviszonynak. Vagyis, mint Kissné Takács Manyit, másokat is a tulajdonképpeni nyugdíjkorhatár elérése után plusz három évnyi büntetéssel sújtottak. S hogy a korábbi, megszokott munkahelyén, a saját szakterületén, vagy elbocsátva, az utcára, a semmibe lökve tölti az ember a büntetését, az bizony, nagyon nem mindegy. Manyi mégsem bánt meg semmit sem. Imádta a csöpp lányát, s ameddig lehetett, szó szerint a legutolsó napig otthon maradt vele. De a pénz is kellett, úgy-hogy havonta legalább két napot dolgoztatott. Na, ez lett a veszte amellet, hogy valamelyik nagyfejes valakije rátenyerelt a tanári állására. Kemény dolog ez, épp öregségére egyedül maradva. Itt tengődik, kínlódik, mert a párja közúti balesetben negyvennyolc éves korában meghalt. - Ej, ha a Laci még élne, s ha a lánya nem lenne szintúgy munkanélküli, akkor ez a sok megalázó borzalom nem történne vele!

Nem csoda, hogy Manyi megszállottként várta a választások napját. Reggeltől estig a sárban, a piszokban, a papírtányéros, üveghegyes partik utáni felfordulásban, s diplomás létére bokáig gázolva a szennyben, ő egyfolytában arról a bizonyos áprilisi napról álmodozott. Pedig ő csak egyetlen egy szavazatot ér. Ez igaz. De a lányával máris ketten lesznek. S hátha sokan mások is legalább ketten-ketten szavazni mennek! Az a lényeg, hogy minél többen ikszeljenek a mára nemet! Mindegy, hogy kire szavaznak, csak másra. És akkor... végre elégtételt vesznek. Attól a naptól fogva megadják a tartozásukat, és minden más lesz.

Manyit, és a lányát, Gabit is mélyen lesújtotta az elbocsátás. Egyikük sem érdemelte meg. Jó ideig együtt járogattak a III. kerületi Heltai téri központba, ahol az állástalanok munkához juttatását végezték. Csak, hát amikor a két diplomás tanárnak, a földrajz-biológia, meg a matematika-fizika szakosnak azt mondták, hogy az ajánlatuk a közmunka, vagyis faleveleket kell gereblyézni a parkokban, vagy hidat építeni Pest megyében, de 30 nap múlva már pultos állás is lehet a Tesconál, - na, akkor mindkettejükénél betelt a pohár. Többé oda nem mentek. Meg is szűnt rögtön a csöpp munkanélküli segély folyósítása, amit hivatalos néven állás-keresési támogatásnak csúfoltak. - Az éljen meg belőle, aki ezt kitalálta! S az a kormánytag menjen faleveleket gyűjteni, meg télen hidat építeni, aki ezt a rendeletet kitalálta! - döntött anya meg a lánya magában. Így történt, hogy elestek ugyan az egyre csökkenő, alig pár ezer HUF-os szegyenpénztől, de legalább többé nem engedték még jobban megalázni magukat. Manyi takarítgatott, Gabi meg szépen házhoz járt, és órákat adott. Az egészségügyi járulékot is ebből fizették be, meg a rezsit, s az ételmezt is ebből állták. Igazolt munkaviszonyt ez természetesen nem jelentett. De hátha megélik az egyre feljebb tolt nyugdíjkorhatárt, s majd hatvannégy éves fejjel valami kis nyugdíjjal kiszúrják a vénülő szemüket! - Arcpirító? - Az! De nem a kettejük, s nem a többi állástalan, hanem a kormány székelye ez! - tajtékozott a két tanárnő, akiket úgy kezeltek, mintha mindössze nyolc általánost végeztek volna el. - Hát milyen ország az, amelyik milliókat költ arra, hogy az egyetemeken, s a főiskolákon képezze a jövő értelmiségét, aztán meg nem ad a képzettségüknek megfelelő munkát? - kérdezte sűrűn Manyi - önmagát. Micsoda dolog az, hogy ők ketten csak „leértékelt” helyekre pályázhatnak az elcsalt rendszerváltás utáni újdzsentris, urambátyámos, hatalomhoz dörgölöző korrup világban? Hogy lehet ilyen aljas, kegyetlen módon büntetni azt, akinek nincsen „kapcsolata”, pártfogója felfelé, a „nagyok” holdudvarához? - fakadt ki sűrűn Manyika. S amikor megtudta, hogy az otthoni ápolásért is csak havi negyvenezer forint jár, amelyből hétezer egészségügyi járulékra költ az állam, így aki napi huszonnégy órás szolgálatot vállal, az havonta harminckétezer HUF-ból halhat éhen, s csak napi négy órát igazolnak munkaviszonyként, elámult. - Örület! Halálba küldik azt, aki a beteg hozzátartozóját, rokonát nem dugja be a kórházi halálgyárakba, végstádiumos elfekvőkbe, - hacsak nincs komoly vagyona! Uram Isten! Hol élnek ezek a hatalombirtokló gazemberek? Mit tudják ők, hogy mi az élet! Havi másmilliós fizetéseket vesznek fel, s akkor némelyiknek van képe belemondani a tévé-kamerába, hogy „Magyarországon havi negyvenezer forintból igenis meg lehet élni!” - Na, az ilyeneket

kellene életfogytiglanra ítélni! - Őrjöngött sűrűn Manyi meg a Gabi együtt, s külön-külön is. - Ember! Ennyi pénzből a rezsidet sem bírod fedezni, s akkor még egyetlen falatot sem ettél! Segítség! Hová dobták az agyukat ezek? Igaz, valójában mindegy, hogy valaki havi negyven, vagy hatvanezer HUF-ból hal éhen. Miért nem próbálják ki a „nagykutyák” azt, amiről beszélnek? Mutassák meg, hogyan kell kijönni havi negyvenezer forintból! Villanyszámla, gázsámla, vízdíj, csatornadíj, tv- és telefon-díj befizetése után mit eszel, te számár? S mi van, ha gyógyszer kell kiváltanod? Vagy meneküljön minden magyar diplomás az Egyesült Királyságba? - tombolt már hangosan be és visszaszólva a tv-nek, pontosabban az épp beszédet mondó miniszterelnöknek, aki akár a fia is lehetett volna. De Isten ments! Az még a takarításnál is nagyobb szűgyen lenne! - zsörtölődött elszántan, s a szívében erős gyűlölettel, kormányváltó megvetéssel. Eleinte megrikatta még az arcpirító szűgyenkezés miatt, hová süllyedt önhibáján kívül. Láta, érezte, tudta, hogy miféle embereknél pucol, porszívóz, takarít nap mint nap, s a műveletlen, képzetlen, de ügyesen helyezkedő gazdagoktól hazafelé zötyögve a villamoson, kezdetben rendre elpityeredett. Micsoda társadalmi igazságtalanság sújtotta őt porig! Nyolc általánossal, s hozzá szerény tanfolyami igazolásokkal Mercedesen, BMW-n, Audin repesztenek a hozzá képest erkölcsi, szellemi senkik, ő meg éheznek, s BKV-bérletre is csak alig futja. Borzalom! De idővel felvette a kesztyűt, s bár egyik napról a másikra élt, s a gimnáziumi tanterem, meg a tanári szoba helyett a szemétdombok sora lett a második otthona, később ebbe is belejött, mint a kiskutya az ugatásba. Keményre edzette őt a balsorsa. Nem pironkodott, nem szűgyenlősködött. Tudomásul vette a helyzetét, de többé nem tűrte, hogy lenézzék. A magán cégektől rendesen megkérte a munkája árát, s elkezdte figyelni a körülötte élőket. Gyorsan rájött, hogy kik ezek. Gátlátalan gengszterek. Rájuk is figyelt, meg a sorstársaira is. Közöttük elsősorban a hozzá hasonló megszállottakat kereste. Szemeivel fényképezett, füleivel minden fontos szót meghallott, és rögzített. Sehol nem kellett illetlenül kutakodnia, mégis rájött mindenütt a fontos titkokra, információkra. Mindig tudta, hogy melyik nagyfőnök épp kivel csálja a nejét, ki kivel üzletel, ki halászik nagyban a zavarosban, ki kivel seftel feketén, és hol mossák tisztára a pénzt. Tudott mindent, de hallgatott. Esze vágott, mint a beretva. Nem telt bele egy év, s már meglátta, értette a budaligeti maffia összes stiklijét, pedig ő „csak” takarított. Annnyira jelentéktelennek, levegőnek nézték őt, hogy nyugodtan terveztek, alkudoztak, marakodtak a jelenlétében is. S persze, az övéhez hasonló derékba tört karriereket, s a széthullott családok tragédiáit is elemezgette. - Üdv a klubban! - suttozta magában, amikor a munkája során hasonszörű megszállottakba botlott. Kifejezetten kedvelte Sanyit, aki élt-halt a bélyegekért. Ő erre tette fel az életét. Nála szombatonként négy és fél órán át takarított. Egyedül élt, negyvenes elvált apa, s amúgy építésmérnök volt. Elindította nála a mosást is, kivitte a szemetet, s ripsz-ropsz, alkalmanként tizenkétezer keresett. Ancsikától, aki nagyzólo piti kis skalpvadász, s örök szingli volt, meg hozzá trehány is, lusta is, ugyanezért a munkáért, s ugyanekkora alapterületért tizenhatezer forintot kért. Ellenben az Ibikének komoly kedvezményt adott, mert kimondottan szerette az állatokat, főleg a kutyákat. Ibi az ötvenediket taposta. Egyszerű postai alkalmazott, s hozzá megrögzött vénkisasszony volt. Nem flancból, felvágásból tartott takarítónőt, hanem azért, mert rémes fájdalmakat okozott neki a mozgás. Rosszul sikerült a csípőprotézisműtétje. Kicsi, de kertkapcsolatos volt a társasházi lakása. S hogy a fájós lábaival, a sajgó derekával képes volt minden nap megsétáltatni a két rakoncátlan, szeleburdi terrierjét, azért Manyi becsülte, tisztelte őt. Amint megismerte, habozás nélkül azonnal felvette Ibit is a megszállottak képzeletbeli klubjába, amelynek ő volt a gazdája. Tény, hogy Ibitől vasakarát, határtalan elszántság, és némi önfeláldozás kellett ahhoz, hogy végigszenvedje, megkínlódja a húszperces sétákat, amelyek a két kis angol terriernek a boldogságot, a kiszabadulás mámorító örömét, s vadászeb létükre az utcai szagregények orral olvasásának a gyönyörű élményét jelentették. Akkor is, ha mindeközben a gazdájuk fájdalomtól, és izgalomtól verítékezett. Nem csoda, mert a téli fagyban, a csúszós járdákon Ibi naponta mindent kockára tett. Ilyenkor

elég egy hirtelen mozdulat az egyik ebtől, s máris megvan a baj. Ha elrántják őt, és elesik, jön a végzetes láb- vagy combnyak-törés. Attól kezdve a gazdi hetekre magatehetetlen lesz. Esztelen kockázatvállalás volt ez, nem vitás. De mélyen tiszteletre méltó is egyben. Mindkét négylábúját menhelytől mentette Ibike. S a dolgot úgy fogta fel, hogy a csöpp vadászkutyáknak nem szabad megszenvedniük az ő elhibázott, orvosi műhibás operációját. Ugyanazt kell kapniuk, mint az összes többinek. Vagyis, séta nélkül nem élet az élet! Kutya kötelessége, hogy a kis kedvenceiért ezt megtegye. - Nagyon rendes! - konstátálta magában Manyi, s látva a körülményeket, hat hónap múltán nem infláció-arányosan felfelé, hanem lefelé kerekítette az órabérét. Először is, mert aki a kutyát s a virágot szereti, az rossz ember nem lehet. Másrészt, amit ebben a társasházban átélt, az eleve indokolta a háromezer HUF-os veszteségét. Ahányszor Ibihez jött, annyszor a saját szemével látta, hogy mit művel a hetvennyolc éves vén gazember, a bolond Pista, vagyis az Ibolya közvetlen szomszédja. Manyi mint a bokrot, úgy szidta a szocialistákat, amiért bezáratták a Lipótot, és szélnek eresztették a szerencsétlen futóbolondokat. Közülük az egyik a dilis Pista, közismert gúnynevén a „Csoszi Totya” volt. Nem elég, hogy megrongálta az Ibi postaládáját, és lopta az összes cserepes növényét, virágját, még a lakásbejárata előtti területen is rendszeresen garázdálkodott. Zavart vigyorral hozta a konyhamoslékját, a szennyvizet, az ürülékét, s végiglocsolta vele az Ibi lakásbejáratát. Neki meg hetente ezt kellett feltakarítani, ami épp oly undorító munka volt, mint amennyire gyomorforgató volt a bolond Pistát látni. A hol krémmel, hol vizelettel bekent kilincset is miatta fertőtlenítette. Az agybeteg örült mindenkit terrorizált, megfélemlített, s hamis vádakkal sűrűn fel is jelentgetett. Ezért félték tőle a helybeliek. Egyedül ő mert szemtől szembe pörölni a gyűlölködő vénemberrel. Szemébe mondta, hogy szégyellje magát, taszító, undorító, amit csinál, s hogy soha életében ilyen aberrált gonosztevőt még nem látott. Mire a bolond Pista nekiment. Két héttel korábban pedig felkapta a kukát, és Manyihoz vágta. Elugrott, de a bal karját a testes darab így is súrolta, úgyhogy rögtön kihívta a rendőrséget. Utóbb kiderült, hogy ezzel csak az idejét pocskolta. A debil Pista mindent tagadott. Ibolya épp a kutyákkal volt távol. A szemtanú szomszédok meg hallgattak, mint a sír. Ha tanúskodtak volna, Ibi sorsára jutottak volna, kutyátlanul is. - Sajnos igaz, hogy Magyarország nem jogállam! - fakadt ki Manyi, miközben Ibolya nyugtatta, vigasztalta. Szükség is volt erre, mert ép ésszel felfoghatatlan volt, ami történt. A bolond Pista zavart viselkedése, látványosan elmebeteg tekintete, meg az Ibi agyonrongált lakásbejárata, s az ő sértetti vallomása is kevés volt ahhoz, hogy a gátlástalan bűnözővé züllött megzakkant, vérben úszó szemű, mocskos szájú tébolyult örültséggel végre valamit csináljanak. A közös tulajdonú társasházi járdákon biztonsági kamera nem működhet, így a Pista Totya tettei támadásaira képes bizonyíték sohasem lesz. Micsoda szégyen ez! Egész Magyarországé, meg az Európai Unióé! Egy hetvennyolc éves örültséggel nem bír a magyar Rendőrség! Na, bravó! Pedig a körzeti megbízott is tudja, hogy bő egy hónappal korábban a bolond Pityka úgy lopta el az Ibi lábtörlőjét, hogy előtte lekapcsolta a villanyórán az összes biztosítékot, s így nem működött a biztonsági kamerája. - Örület! S az egész társasházban mindenki tudta, hogy mi folyik itt, mégsem szólt senki sem. Nehogy a vén garázda őket is célba vegye, s a tanúskodás miatt megkéselje. Inkább tovább ültek az időzített bombán, a puskaporos hordón, amit a bolond Pista, meg az ő beteg agya jelentett. Nyilvánvaló volt, hogy a vén debil belátó és felfogó képessége zéró volt. Ugyanakkor a bűnözéshez szükséges rafináltsága, beleértve az elkövetést, s az utólagos tagadást is, kifogástalanul működött, ami faramuci helyzet volt. Állítólag a flúgos Pista már másokba is belekötött, volt, akinek a mobil telefonját is kiütötte a kezéből. Bizonyítottás hiányában a bíróság felmentette a flúgos bűnözőt, amitől az még inkább vérszemet kapott. - Na, ez Magyarország! A bűn, a meglehetőség, a hazugság, a lopás, csalás, garázdaság, hamisítás, a korrupció, a feketelista, a kirakatpolitika, meg a mély munkanélküliség birodalma! A hely, ahol minden fordítva működik. A bűnözőket védik, ahelyett, hogy mőresre tanítanak őket, az áldozatokat pedig magukra hagyják, s olykor meg is hurcolják. - Pfuj, de mocskos, de szennyes, de undorító világ ez! -

rázta meg magát Manyi. S ezek után a választások napját még elszántabban várta. Tisztában volt azzal, hogy a maga módján a bolond Pista is megszállott volt, - a gyűlölet, a gonoszság, és a bűn gátlátalan, velejéig romlott, tébolyult megszállottja. Rossz vér, speciális klinikai eset. A nejt is rendszeresen verte, felöklelte, sűrűn bottal, vagy mankóval járt, mégsem sajnálta senki. Lejárt szavatosságú, mocskos szájú, összeférhetetlen vén kujon volt mind a két süsü budaligeti profi bűnöző. Őket az elkötelezett elszántak képzeletbeli klubjába véletlenül sem akarta Manyi felvenni. Nekik a Pszichiátrián, zárt osztályon volna a helyük. Főleg a szerencsétlen idióta Pistának, aki még a téli fagyban, a hóesésben is képes meztelenül, egy szál alsónadrágban a földszinti lakásából kirohanni, hogy a haza érkező asszonyoktól sátáni vigyorral, jó hangosan megkérdezze: mondja, van vibrátora? S miközben a nagybeteg agybeteg a hatást várta, a célpontok döbbsen, levegőhöz sem jutva álltak, mint akiknek földre gyökerezett a lába. Hirtelen azt sem tudták, hogyan küzdjék le a szőrös, borotvátalan, bűdös bűzlő bűnös verbális arroganciáját, sokkoló, alantas provokációját, s az undort, a megvetést, amit a bolond Pista-jelenség idézett elő bennük. S lám, egy elmebeteg profi bűnözővel szemben, aki ráadásul „a tolvaj pandúrt kiált”-elv alapján a célpontjait ok nélkül, hamis vádakkal még fel is jelentgeti, - Magyarország Rendőrsége, Bírósága a helyi Önkormányzattal, s a Kormányhivatallal karöltve teljességgel tehetetlen! Magyarország Büntető Törvénykönyve nem működik. Magyarország bűnkezelése megbukott. Magyarország lábán lőtte magát! A kormány is! Kifogott rajtuk egy elmebeteg, mindjárt nyolcvan esztendősnél alatti gonosz kisnyugdíjas, Budaliget réme! - összegezte a helyzetet Manyi, majd zsebre vágta a „gázsiját”, elköszönt, s Máriaremete határát átlépve fellélegzett. A buszhoz igyekezett, de még mindig az elegánsnak kikiáltott, költő-óriásról elnevezett hosszú utca sarkán állt, s a bűnről, meg a bűnhődésről merengett. Dosztojevszkij regényére már nem emlékezett. De rémlett még neki József Attila híres négy sora: mért legyek én tisztességes? Kiterítenek úgyis. Mért ne legyek én tisztességes? Kiterítenek úgyis. S hogy a bekattant hűgös Pista mennyire feldühítette, felkavarta, felidegesítette, azt most érezte csak igazán. Földrajz-biológia szakos létére mindig osztályelső volt magyarból. Most mégis megingott. Már nem volt biztos benne, hogy a hexametert tényleg József Attila írta-e. Arra ellenben tisztán emlékezett, hogy ebben az utcában a költészet napján kihelyezett idézetet is ellopták az utcanév-tábla mellől. Tudta, hogy megint a flúgos Pista lehetett csak a tolvaj szarka.

Manyi lassan lépkedett, s jó mélyeket lélegzett. Egyre csak azon törte a fejét, hová tették a hatóságok a szemüket? Ebben a negyedben nyilvánvaló, hogy sok a bűnös-sáros. Miért nem folytatnak le rájuk legalább egy vagyonosodási vizsgálatot? Tanulatlanul miből futja egyeseknek hatvan milliós Ferrarira? A kocsis most is ott állt a buszmegálló közelében, a ház előtt. Megszállott marha volt annak is a tulajdonosa. A játékszenvedélyének hódoló, becsődölt kaszinó-törzsvendég nappal aludt, éjszaka rulettezett és kártyázott, hajnali fél négykor pedig kétszáz hússzal az ezüst metál Ferrarijával száguldozott. Papíron gázszelvény volt, de mindenki tudta, hogy megrögzött játékos, akinek beteges függősége, és sok gázos ügylete van. Megszállott volt ő is, de Manyinál mégsem klubtag. Amúgy élőben sohasem látta őt, de Ibitől sokat hallott róla. Itt lakott a közelben, s állítólag, amikor F1 pályának szimulátorozta a Hűvösvölgyi utat, valakit majdnem elgázolt a zebrán. Úgy háromszázal repeszthetett, s talán épp a jó Istennel versenyezhetett. Hiába, közlekedési lámpát mégsem tesznek ki az útra.

A diplomás takarítónő a debreceni egyetemen nem a porszívózásból, portörölgetésből, felmosásból, vitrin-tisztogatásból, WC-pucolásból, kád- és szőnyegsúrolásból, ágyneműcseréből, szemétyűjtésből, partvis, és felmosó fejek sikálgatásából államvizsgázott, így a keményen megküzdött oklevele sem mások szennyének, mocskának, ürülékének az eltüntetéséről szólt. Manyi mégis kiváló munkaerő volt. Nem túl drága, megbízható, és alapos. Így aztán kézzel a kézre adták őt, meg a telefonszámát a budai úrgazdagok, a friss oligarchák, s az egyéb ál-nagyok, akik a takarító tanárnő szemében mind törpék voltak, szellemi és erkölcsi

értelemben is. Manyi pontosan tudta, hogy jutottak ezek pénzhez, hatalomhoz, hatalmas vagyonokhoz. Nem titkolta, hogy az ilyenektől undorodott. A középosztálybeli kuncsaftok némelyikét ellenben olykor még csodálta, sőt becsülte is. A Horváthékhoz például mindig szívesen ment, sőt drukkolt is a kissé butuska Zsuzsikának, aki tizennyolcadszorra sem tudta megszerezni a jogosítványt, és mégsem adta fel. Pedig már a Kresz-tesztet is tizenhatszor elbukta a szerencsétlen. S amikor kétszer nagy nehezen átment az elméleti vizsgán, rögtön meghúzták a gyakorlatin, noha húsz különórát is vett, s már indexelt is, igaz, fordítva, mert a jobb meg a bal kezét megkülönböztetni sehogyan sem bírta. A fránya vizsgáztató meg csak úgy odavágta neki, hogy forduljon jobbra. Hát, a Zsuzsika juszt is balra kanyarodott, viszont jobbra indexelt. - Na, sebjaj! Talán huszonegyedszerre menni fog! Azt mondják, hogy az szerencsés szám! - nyugtázta magában. Szóval, a Zsuzsika fanatikus megszállottsága is lenyűgözte őt. Olyan elszánt volt, mint külföldön egy bűnözőt üldöző rendőr, vagy mint egy terrorista, akinek viszket a tenyere, s nincs mese, valahol robbantania kell. Tény az is, hogy megvolt a Zsuzskában valami abból a határtalan görcsös igyekezetből, hangyaszorgalomból is, ami a Formula 1 favoritjait manapság jellemzi, a zseninek született Sir Lewis Hamilton környezetében. - Igen, a Zsuzska is eltökélt, szívós harcossá vált. Olyan lett, mint egy megszállott vadász, vagy mint egy paraolimpikon, aki tolószékből vív, csonkolt karral úszik, netán műlábakon fut. Micsoda belső lelki, és akaraterő, mekkora elszántság kell ehhez! Habár ilyenek a mániás kényszeres tözsdéző bankárok, a cápákat üldöző halászok, meg az éjjelnappal a kémiai laboratóriumokban kísérletező kémcső-kukkoló kutatók is. Nem esznek, nem isznak, nem alszanak, csak a kémiai reakciókra koncentrálnak, s négy-öt kémcsőre teszik fel az életüket. Ugye, hogy ők is mind megszállottak! - sóhajtott Manyi, aki pontosan tisztában volt önmagával, s azzal is, hogy hiába leckézteti, pofozza őt a sors, mert akkor sem adja fel. Ő becsületes, tiszta, és alapos. Nem tehet arról, hogy akaratlanul is mindenkiről mindent tud. S nem az ő, hanem a hazája, s a kormánya szégyene az, hogy a képzettségének megfelelő állás helyett neki csak lenézett, alantas munka jut. Olyan, amihez akár az általános iskola alsó tagozatának elvégzése is elegendő, kiegészítő tanfolyamon való részvétel nélkül is. S hogy mit érezhetett az elbocsátott középiskolai oktató mondjuk a WC-pucolás közben, vagy amikor a gazdag otthonokban naponta szembesült a tehetősek szemetét zsákolva a társadalom ama mély igazságtalanságával, amely a szerény végzettségű, ügyeskedő barbárokat emelte a jólét magaslatára, miközben neki, aki éjt nappallá téve tanult az egyetemen, tömördek vizsgát tett le, gyakorló tanításon csiszolta a tudását, majd évtizedeken át szívvel-lélekkel, komoly ismeretrendszerrel, gyakorlattal és szeretettel oktatta a tanítványait, aztán öreg korára, közel a nyugdíjhoz nélkülöznie kell, alig van mit a tejbe aprítania, - azt mindenki kitalálhatja. S neki a libamájas, lazacos, vadhúsos szendvicsek, méregdrága márkás italok maradványait épp úgy szemrebbenés, és megjegyzés nélkül kellett a kukába hajítania, mint ahogyan a szép, de butuska asszonyok, kisasszonyok, titkos szeretők és feledhető feleségek trehány hanyagsággal az ágyra, fotelokra dobott, milliókat érő női bundáit, csipkés fehérneműit, elegáns külföldi szalonokból, híres butikokból hozott divatos ruháit, s a kaptos állapotban az éjjeli szekrényeken, vagy az asztalokon felejtett nagy értékű ékszereit kellett precíz, akkurátus, finom mozdulatokkal a helyükre tennie. De csoda-e, hogy olykor úgy érezte: ez a Magyarország már nem az ő hazája. Ehhez a bűnös földhöz neki nincsen semmi köze. Csupán kényszerből tengődik itt, stabil nyelvtudás hiányában. Ha a földrajz meg a biológia helyett angolul, németül, vagy mondjuk franciául tanult volna, usgyi, már itt sem volna! Ugyan, mi tartaná őt itt? A lányával így is, úgy is találkozhatna, kapcsolatot tarthatna. S egy másik, távoli országban - megaláztatások nélkül, - emberhez, s önmagához méltó módon élhetne. Emelt fővel, boldogan, elégedetten.

Mielőtt a gimnáziumból kihajították, eldobták őt, mint egy égő cigarettacsikket, imádta a 2-es villamos útvonalát. Nagyot dobbant a szíve az Országház épülete előtt, s valami apró csoda született ilyenkor a lelkében. Teljes intenzitással élte meg a magyarságát, s a sokak által el-

koptatott, megcsúfolt, de benne tisztának megmaradt érzést, amelyet hazaszeretetnek hívnak. Most azonban a Parlamentre pillantva valami gyökeresen mást érzett. Betolakodónak, garázda rablóknak tartotta a dicső múltú házat bitorlókat, vagyis a hatalom tisztogató birtokosait, akik építés helyett rombolnak, pusztítanak, megtorolnak, bosszulnak ártatlanokat, védteleneket, egzisztenciákat, életeket, családokat tesznek tönkre, s a mindent behálózó, messzire nyúló kezeikkel őt is kifosztották, megrabolták, kezét gúzsba kötötték, fél-hajléktalanná tették. S mivel odabent számára ellenségek hatalmaskodtak, ezért az Ország Házát is idegennek, ellenségnek érezte. Már a piros, fehér, zöld lobogókat is hiába nézte. Ha kell, meghalt volna érte. De mára, - mert mindent elvettek tőle, - a magyar zászló sem volt más, csak a betolakodók hatalmába kerített megcsúfolt, meggyalázott textil-darab. S hogy így járt hazája Himnuszával is, az sem csoda. Már ez is másoké lett, és másoknak szólt. Ezt is elidegenítették tőle. Amikor ezt a döbbenetes tényt önmagában diagnosztizálta, felismerte, kétségbeesett. Könnyezett. S az oktan lelki furdalása elől menekülni kezdett. Igyekezett elkerülni a szemében „csonka birodalmi központtá” vedlett, méltóságteljes szépségével másokat gyönyörködtető Parlamentet. Elfordította a fejét, ha megcsúfolt zászlókat látott, s kikapcsolta a rádiót, a tévét, ha a Himnusz, vagy az állami ünnepek ürügyén közvetített sok hamis, hazug beszéd folyt, zúdult, a karriergyilkos politikusok odamondogató, csaló szájából. Manyi olykor elgondolkozott azon is: vajon melyikük a hazaáruló? Az üldöző, vagy az üldözött? Az, aki a hatalmával visszaélve híd alá küld vétlen embereket, hogy a holdudvarának csináljon helyet, vagy a saját hazájában száműzötként tengődő, kínlódva vegetáló szerencsétlen, akinek az egyetlen bűne az, hogy másképp gondolkodik, vagy egyszerűen csak nincs „kapcsolata” az aktuális vezetéshez, a felső ezerhez? Ki a bűnös, és ki az áldozat? Kiért szól itt a Himnusz, és délben a harang? S az effajta történetekben ki a valódi megszállott, s ki a rögeszmés mániás? Kit kerít hatalmába a politikai hatalom birtoklásának a mámora? Ki szorítja ki a másikat? Ki ragaszkodik makacsul a téveszméihez? Ki gyárt feketelistákat? Ki hirdeti azt, hogy vagy megszokik, vagy megszökik? Ki a minden hájjal megkent szemfényvesztő, tény-csúsztató, és adat-hamisító? - Rengeteg kérdés tolt fel időnként benne, s többnyire a válaszokat is jól ismerte. Tudta, hogy a tévedések, és a bűn földjén él, ahol semmi sem arányos semmivel. Itt a hatalmi kontraszelekcio az úr. S persze, senki sem lehet Próféta a saját hazájában, - ha a holdudvaron, s a felső tízezer ál-elitjén, a bennfentesek bűvös körén kívül kínlódja meg az életét. A morális válság, az erkölcsi züllés földbe döngölt már minden egykor volt tiszta értéket, nemes eszmét. Csoda-e, hogy idővel nevetőgörcsöt kapott az állami ünnepek hamisságától, s a hatalmi mámorban úszó kiváltságos támogatói karnak odadobott kitérítésközléstől is? A Kossuth, s a Széchenyi-díjak, a kis meg nagy keresztek csillaghullása, mélydevalválása épp úgy sokak szemét bökte, mint a nyilvánosságra hozott kinevezések közleményei is. Megütközést, megvetést, döbbenetet csak ideig-óráig érzett, aztán már csak legyintett. Arra is, ahogyan a mótely gyorsan belebegte, behálózta az egész országot. Már nemcsak Buda volt a tragikomikus tévedések végjátékainak a szennyes grundja, a fertő, a bűn földje - élen a budaligeti Top Gun bűnbázissal. S neki itt, és így kellett élnie! A flúgos, frusztrált örültek vegzálásait, önbíráskodó fegyelmelési, megrendszabályozási, leszámolási kísérleteit - az impotens igazságszolgáltatással együtt - szemlesütve, csendben kellett túrnie. - Tessék mondani, ebben a közegben, ahol profi módon zajlik a kirekesztő, elbocsátó, elhallgató, urambátyámosdi - minden érték megcsúfolásával, - ott ő hogyan érezze otthon, jól, és biztonságban magát? Ha a házat, s a zászlót, a címet meg a koronát az ügyeskedő hatalmasok elbitorolták, s szűk körű elit focit játszanak - a pálya közelébe sem engedve a „kapcsolattalanokat”, akik így valóban soha labdába sem rúghatnak, ott ő hogyan szeresse azt a Magyarországot, azt a házat, amelyet kisajátítottak, elloptak, elidegenítettek tőle azok, akik a posztjaik betöltésével Magyarországot, a házat, a hatalmat jelképezik? - kérdezte magától mind sűrűbben. S hogy válasza nem talált, az nem az ő hibája volt.

Manyi értette a dörgést. Tudta, hogy aki megy, az halad, aki áll, az marad. Tisztában volt azzal, hogy iparkodnia, és boldogulnia kell. Amit vele tettek, az megbocsáthatatlan. De nem a sebeit kell nyalogatnia, mert most a túlélés a tét, s a cél. - Megszállott volt? - Igen! De őt nem az ördög szállta meg! Manyi ment, elszántan, eltökélten címről címre, s ahelyett, hogy a gleccserekről, a vulkánokról, a Kárpát-medencéről, vagy a gólyákról, hörcsögökről, lovokról meg a harkályokról mesélt volna a diákjainak, - kesztyűt húzott, partvist, meg vödört fogott, és takarított.

Sanyikát, az amatőr bokszolót is csodálta, aki alighanem megsérülhetett, mert a rendelő előtt ült, sálba tekert jobb kézzel. Mellette a Szandika csücsült a zsúfolt váróban. Bűn rosszul énekelt, pokolian tehetségtelen volt szegény, s mégis mindenáron híres énekesnő akart lenni. - Vajon miért nem mondják meg neki, hogy hiába skálázgat, gyakorolgat szorgos méhecskék módjára! Nincs hangja! Nincsen tehetsége. Kutyából nem lesz szalonna. Szánalmas a szívóskodása. Nem, ő biztosan nem kaphat meghívást a megszállottak klubjába! - döntött gyorsan Manyika. Ellenben a kedves Pált gondolatban azonnal megsüvegelte. Igaz, megvárta, s ahogy a folyosón ránézett, talán ki is provokálta, hogy jó hangosan az köszönjön oda neki. - Különcök, megszállottak, lélekben erősek, üdv a klubban! - gondolta magában, amikor kedves mosollyal viszonzta a férfi köszöntését. Róla is tudott minden fontosat. Tavaly települt haza Finnországból, az Északi-sarkkörön túlról, Rovaniemiből, ahol csodát tett, mert paradicsomot meg paprikát, s kamillát termesztett. - Ez ám a magyar virtus! Megcsinálta magát, s a karrierjét odakint, s amikor a becsületes nyugdíjra valót már összegyűjtötte, hagyott csapat, papot, s a finn asszonnyal hazajött - határtalan szerelemben meghalni. A fél-magyar fiai mind Suomi-ban maradtak, Helsinkiben élnek. - Szerencséjükre! - gondolta Manyi, s még egyszer a kedves Palika felé biccentett.

- Ó, hát az Ancsa is itt van? - csodálkozott rá a mobilját bütykölő vörös szépségre, akiről a bolond Pistához hasonlóan mindig a MALÉV-járatokon portyázó, lopásairól elhíresült „repülő Gizi” jutott az eszébe. Igen, igen, az Ancsikánál is takarít, de csak kéthetente. S látta ám, hogy a világutazó kacér kis madame az ötcsillagos szállodákból - mint egy kis szarka, meg a zakkant Pista, - elcsen mindent, amit csak lehet. Micsoda birtoklási vágy, tolvaj tempós, megszállott szerzési, lopási láz kell ehhez! Ennyi emblémás törülközőt, szappant, szobai papucsot, márkás hajszárítót, fogkefét, fogkrémet, luxus fürdőhabot, fürdőköpenyt, várostérképet és angol nyelvű Bibliát felhalmozni! Jóságos ég! Úgy látszik, az Ancsika olyan, mint egy mániás lepkegyűjtő, s talán a kleptomániába menekül. Netán a lopott tárgyak látványára egyfajta lelki kielégülést, megbékélést eredményez nála, mint Ibi mellett a bolond Pistánál, aki még a laminált padlólapokat is szenvedélyesen lopja. - Vajon a Gellért Gyógyfürdő falai állnak-e még? - villant át az agyán, mert a hugyos Pista a masször asszonyával rendszeresen oda jár lopni. Manyi szentül meg volt győződve arról, hogy a két létminimum alatti kisnyugdíjas előbb-utóbb már a fürdő falait is bontani kezdi, s a téglákat a Bajkovácstól szerzett bűnös pénzen vett autójukban előbb-utóbb haza fogják csempészni. - Apropos, az ex-milliárdos Bajkovács, aki a süllyesztőben végül már a megzakkant bolond Pistával üzletelt! Na, jó kis firma az is! Micsoda világ ez! S hogy a sötét nőügyeiről, meg a diploma-csalásairól elhíresült Bajkovács tönkrement, az Manyit cseppet sem lepte meg. Hallott ezt, azt, amazt a bukott bankár külföldről illegálisan behozott emberkínzó fegyvereiről, ki-és lehallgató eszközeiről, s persze, a magukat festőművésznek mondó éjszakai pillangókkal való kalandjairól is. Akinek ilyen módszerei vannak, azt Isten megbünteti. Tönkremegy, elveszti mindenét. S hogy mindenki Gáborkájával ez tényleg megesett, az Manyinak felettébb jól esett. Az ex-milliárdos bukott bűnbankár esete volt az egyetlen egy dolog, amit Magyarországon rendben lévőként elkönyvelt. - Hát, igen, aki felkapaszkodik az uborkafára, nagyot koppan, amikor a helyére zuhan. Így járt a Brigike is! - jutott hirtelen az eszébe a nagyon is logikus párhuzam. Azt beszéli már az egész város, hogy a kis Brigike újabb házassága is

becsődött. Pedig ezt is az anyjával főzték ki. Németországban élő egykori magyar disszidentst pécézték ki, aki gyorsan lépre is ment. Csak, hát idővel kiderült, ami kiborult. Brigikének se diplomája, se vagyona, se ingatlanja nincsen. A hatalmas budaligeti kertes villa, amelyben a kertész-unokatestvérével csalta az előző férjét, - az új férfit lasszóval fogó ingatlan-csapda volt. Az sem az ő tulajdona. Minden a három gyermekéé. Ott neki csak haszonélvezeti joga van. S fény derült arra is, hogy Brigike más tekintetben is hamis látszatokat keltett. Előbb nem vállalta a saját nevét, titkolózott, utóbb pedig képzőművésznak hazudta magát, noha sohasem volt az. S a Németországban szerényen élő friss férje sem üzletember, hanem egyszerű nyugdíjas, aki korábban fizikai munkás volt. Neki sincs diplomája. Állítólag Passauban élnek, kutya-macska barátságban. Így a Brigike most Németországban háztartási alkalmazott. Őt is megverte az Isten. Nem szeret, és őt sem szereti senki sem. De már annyit irigykedett, oly sok bajt kavart, hogy az érdekházasság - jeligés önkéntes száműzetéséből Budára visszajönnie aligha lehet. Már a gyermekei sem állnak vele szóba. Csak az Éváék, akikről kiderült, hogy prostitúcióból élnek. S lám, kicsi a világ! A bolond Pistával együtt Éváék is mind a Bajkovácsnak dolgoznak! - Csak nem bérgyilkosok? És mit szólnak ehhez a szomszédok? Nem csoda, hogy idővel a kerületi pletykahíradó vezető híre az lett, hogy a Gyermekevédelmi Hatóság elvette Éva mindkét gyermekét. Állami gondozottak lettek az anyai felelőtlenség, a prostitúció, a drogfüggőség, s az apai súlyos testi sértések, meg az alkoholizmus miatt. A nagyszülők, s a testvérek ugyanis ekkor már vagy a börtönben, vagy a temetőben nyugodtak. Pedig micsoda harcos megszállottak voltak! Budaligetre pesti panelből jöttek, aztán láttak, és buktak. Noha nem oly régen még ők szerettek volna Budaliget urai lenni.

Egy takarítónő szemüvegén keresztül a világ... Manyi sűrűn elgondolkozott ezen. Lenézték, levegőnek tekintették, miközben ő mindent látott, hallott, értesült az összes budaligeti stikliről, mocskos üzletről, hűtlenségről, megcsalásról, friss terhességről, hamisításról, egyéb sötét bundázásról. - Ha én egyszer kinyitom a számat! Ha én egyszer elkezdek beszélni! - jutott eszébe a régi, híres kabarétréfa szállóigévé vált mondanéja. S valóban, ahogyan a tudás, úgy az információ is hatalom. Vagyis, Manyinak idővel már valóban hatalma volt! S bizony, bizony, a szó is fegyver! Hát még, ha a hír igaz! Az ő megszállottjai között van mindenféle. Notórius pereskedő, skizofrén hazudozó, piti tolvaj és gátlástalanul hatalmas tételeket lejmoló rossz vér. Ők is valamit megszerezni, birtokolni vágynak, tündökölni, győzni, másokon felülkerekedni próbálnak. Aberráltak, mint John Lennon gyilkosa, aki úgy akart híressé válni, hogy megölte a Beatles világhírű ászát, zenész bálványát. De megszállott, halálnak élő örültek az illegális euthanáziát gyakorló, taláalomra ölő injekciós gyilkos kórházi nővérek is. Márpedig akkor, - mint a szerelem, s a gyűlölet, a zseni meg az örült, a tehetség meg a szorgalom esetében, - a megszállottak között is létezik egy határ. Törésvonal, amelyen túl az addig pozitív láncolat átfordul a negatív tartományba. Ezért van az, hogy Ibike szimpatikus, a bolond Pista örült, a Bajkovács meg a Brigikéje tönkrement - töprengett Manyi. „Mindenki mindenki ellen, minden mindegy, csak dolgozni ne kelljen!” - jutottak eszébe az ismert dal sorai. S gondolt arra is: milyen jó volna „két szélhámos csaló szárnyalása és bukása” címmel a budaligeti gengszterekről filmet készíteni! - Elátkozottak! Ez is kiváló cím volna a szemfényvesztők, haszonlesők, friss mágnások, üldözők és üldözöttek, modern Csák Máté-birodalmak, persona non grata-hadak, a sárba tiportak, a derékba törtek bűnös földjén ellesett valóság-töredékekhez.

Manyi kivételes egyéniség volt, de ő ezt nem tudta magáról. Természetes túlélési, alkalmazkodási ösztön munkált benne, emberfeletti lelki, és akaraterővel. Persze, olykor-olykor ez a ritka hatalmas akarás, elszántság is megingott, órákra, percekre megbicsaklott, hiszen ő is „emberből volt”. Ilyenkor leült, ivott egy teát, és a kedvenc idézetén merengett. Lorenzo de Medici ugyanis azt találta mondani, hogy aki nem remél más életet, az erre az életre nézve is halott. Tehát, történetjék bármi, tovább kell lépni, örök reménnyel. Ezért aztán elkönyvelte

magát a remény megszállottjának, hiszen valóban a remény hal meg utoljára. Ám ahhoz, hogy valaki, akit a sülyesztőbe lapátoltak, naponta a reménységből táplálkozzon, nem kis bátorság kell. - Merj! A merészség a fene fátumok mozdíthatatlan zárait átüti - jutott eszébe kedvenc költője, Berzsenyi Dániel két híres sora. - Úgy legyen! - bólintott, majd megrázta magát, abbahagyta a tépelődést, a meditálást, és a hasonló helyzetű megtört, kiégett szívű, sárguló életű sorstársaival ellentétben életvidáman takarított tovább. Néha még dúdolta is a rádióból szétáradó andalító dallamokat, hiszen a zene is gyógyít. Mindennek ellenére mégis megesett, hogy Manyi elkeseredett, és okokat, s a miértekre válaszokat keresett. A debreceni egyetemen erre tanították, de tudományos magyarázatot az őt ért sorscsapásra nem talált. Jó ember volt. Vezeklésre, bűnhődésre Isten sem ítélhette. Ebben biztos volt. - Fatális véletlen? Vagy a fennálló hatalmi viszonyok okán inkább törvényszerű véletlen? De miért? Ő nem csapódott az ellenzékhez-eddig. Nem járt tüntetésekre. Nem skandált kormány-ellenes jelszavakat. Egyetlen politikai pártnak sem volt soha a tagja. Nem vonult transzparenssekkel, molinókkal a hidakon, a tereken, s az ő arcát a garázdák között a parlamenti biztonsági kamerák sem rögzítették. Nem keveredett bele semmibe. S mivel távol maradt a politikától, nem is lehetett belekeverni semmibe. Nem lázított, nem uszított, kampány-tevékenységet sem folytatott. Rendezvény-szervező, toborzó önkéntes sem volt. Kívül állt a politikai adok-kapok sárdobálós, szennyos világán. Erkölcsi értelemben pedig felette állt a környezetében mindenkinek. Lehetséges, hogy épp ez volt a baj vele! Szakmai indoka nem volt az elbocsátásának. Derült égből villámsapásként érte, amikor útilaput kötöttek a talpára. Ráadásul ugyanez történt a lányával is, ezért okkal vélelmezett valamiféle tendenciózus politikai tisztogatást, összetévesztést, félrevezetést, ráfogást, szándékos megleckéztetést - két ártatlan, vétlen, tiszta életű, törvénytisztelő célponttal szemben. S ez volt a legdöbbenetesebb. Mert, ha legalább vétkes, bűnös volna, mint a Kiskovács, vagyis a Bajkovács, akit a magyar üzleti élet - nyilván komoly okkal - likvidált, az más volna. A tetteiért s a szavaiért mindenki felelősséggel tartozik. Világos, hogy valamennyi cselekvésnek, vagy épp nem cselekvésnek következménye van. A Kiskovács, aki nem budaliget, de a helyi mélybűnözőkkel seftel, megérdemli a sorsát. Állítólag a „Havanna-szindróma” néven elhíresült, súlyos rosszullétek, szívritmus, és egyensúly-zavarok, erős szervi fájdalmak, hányingerek, látás, és pillanatnyi tudat - zavarok, végtagzsibbadások, arcizom-bénulások, kézremegések, és egyéb emberkínzások kiváltásához szükséges tiltott külföldi eszközökkel is kereskedik - a műkincsek mellett. Így számol le minden vélt és valós ellenfelével, üzlettársával, ex-nőjével, s így torolja meg azokat, akik legyőzték őt, vagy szóba sem álltak vele. Pedig eredetileg az effajta aberrált, örült kínzó fegyvereket először Havannában, majd a világ több pontján az ottani amerikai nagykövetségeken dolgozó diplomatákkal szemben, politikai okokból vetették be. A Kiskovács meg feketén behozta, és millióért árulta, meg kölcsönözte a brutális „eszközöket”. Profi bűnözőként biztosra ment. Erre a fegyverfajta szinte lehetetlen bizonyítást találni. Sokáig a CIA-nak sem sikerült. Ám a Kiskovács Bajkovács - az illegális magán-fegyverkereskedelmének a felvirágzása ellenére is - tönkrement. Talán összefogtak ellene a budai maffia bűnözői is. Talán a megzakkant budaliget bolond Pistával való összeállása okozta a vesztét. - Igen! Madarat tolláról, embert barátjáról, vagy a szövetségeséről, alkalmazottjáról. Lám, mégsem lehet büntetlenül pszichofegyverekkel önbíráskodni! Még Magyarországon sem, ahol látványosan nem működik a büntető igazságszolgáltatás.

A hosszú téli estén, a nem létező kandalló előtt egyedül üldögélve Manyi olykor belegondolt a budaliget jók életébe is. Például a Hoffman Katiéba. Nagyon sajnálta őt. A Fazekas Mihály Gyakorló Iskola matematika-fizika szakos tanára volt, akárcsak a saját lánya, az elbocsátása előtt. A férjével gyermekkorukban ismerkedtek meg, s többé elválaszthatatlanok lettek. Kati úgy érzi: a házasságuk huszonnégy éve alatt mindvégig megmaradt köztük a szerelem, mert van ilyen... S ha az idő nem koptatja, hanem gazdagítja a két embert összekötő láthatatlan kapcsot, az az élet egyik legnagyobb ajándéka. S nekik ez megadatott. De talán

túláságosan szép volt minden. A sors már-már valószínűtlen bőkezűséggel bánt velük, mert mindent osztott egyszerre. Őt egészséges, okos gyermeket, tartós, igaz szerelmet, rengeteg boldog percet, s a szülőknek a pályán komoly sikereket. Kati tankönyvet írt, és a gimnázium egyik vezető tanáraként már az oktatókat is oktatta. Közben ő maga is bemutató órákat tartott, sokszor külföldi vendégek előtt is. Férje a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola docenseként a Gyengén Látók Általános Iskolájának is az igazgatója lett. Talán túl-hajszolta magát. Talán kicsit megijedt, hogy még csak az építkezés felénél tartanak, és jön az ötödik gyermek. 1990 júliusában minden előzmény nélkül váratlanul rosszul lett. Agyvérzést kapott, és rá pár napra meghalt. Ekkor a legnagyobb gyermek tizenkilenc, a legkisebb alig egy éves volt. Megmondhatatlan, hogy az ilyen tragédiát kinek nehezebb feldolgozni, átvészelni, túlélni? Az anyának, vagy a kicsiknek? Ki tudja, van-e rá szó, hogy kinek mekkora szenvedés, fájdalom árán adatik megnyugvás, beletörődés. Ami mérhető, vagy legalábbis látható, az csak a végeredmény. Az, hogy a történetek ellenére is talpon tudott maradni a család. Megpróbáltak élni, és tenni a dolgukat. Igaz, sokszor voltak nehéz órák és napok. Kutyára tud hiányozni a másik... Kati így fogalmazott. S mégis, az élet ment tovább. Úgy lassan jött a hiány megértése. Balázs mércévé vált a családban. Nincs olyan nap, hogy valaki ne emlegetné őt, hogy na, mit szólna most ehhez az apa?

Kati valóban hihetetlenül erős. Mint a Manyi. S neki van is kiért élni! Bölcsen vigyáz arra, hogy okosan tartsa össze a csonka családot. Véletlenül sem akar „rátelepedni” a gyerekeire. Arra neveli őket, hogy saját, önálló életük legyen, amelyben ő a sziget. Ha bárkinek bármi gondja van, hozzá mindig fordulhat, mert ő az örök menedék. S hogy ez valóban így van, azt a gyerekek kérlelhetetlen őszintesége is megerősítette. Bárki megkérdezheti őket, mind azt mondják: az édesanyjuk hatalmas arc, ritka jó fej, s az egész család büszke rá. Elismerik: nehéz volt elfogadniuk azt, ami történt. Jöttek az emberek, mind sírtak, csak az édesanyjuk nem. Fantasztikusan erős asszony. Ő vígasztalt mindenkit. Akkor és ott tanulták meg a kicsik, hogy nem szabad összeesni, senkinek nem szabad elhagynia magát. Akkor sem, ha az élet olykor kegyetlen.

Kati nemcsak Manyi, hanem mindenki számára példakép. Azt mondta: úgy érzi, mindent elrontana, ha a bánatával és a magányával akarná magához láncolni a gyerekeket. Azt vallja: mindenki a másik szeretete sugárzik. Ahhoz pedig, hogy valaki sugározni tudjon, előbb be kell gyűjtenie mások szeretetét. Kati erejének ez a titka. S talán még az, hogy valóban képes volt elfogadni a sorsának a mottóját: „élni annyi, mint harcolni”. S elhitte William Shakespeare igazságát is, mely szerint „önmagát kétszer rabolja meg, ki vesztésén mód felett kesereg”. - Ezek után nem lehetett kétséges, hogy Manyi Katit is felvette a megszállottak klubjába. Őt az erő, a hit, s a szeretet vezérelte. Hát, persze, hogy a Valódi Nagyok között volt a helye! Akárcsak a Vilmának, aki a rendkívüliek táborában is a legek közé tartozik. S hogy ez így van, annak nem örül, mert amit tett, arra őt nagyrészt az élet kényszerítette rá. Épp a Kunszentmiklósi Háziipari Szövetkezet elnökévé akarták megválasztani, amikor hat évnyi várakozás után végre érezte, hogy ő is anya lesz. Noha nem kis dolog bérszámfejtőből előlépni elnökké, mégis kapásból nemet mondott, és egész emberként választotta az anyaságot. Hogy, hogy nem, s mindegy már: ki tévedett, végül csak a szülés utolsó óráiban derült ki, hogy ikreket vár. Antalt és Anitát érkezésükkor egészségesnek mondták az orvosok. Másnapra mégis úgy besárgultak, hogy mindketten átkerültek az intenzív osztályra. Antal két héten át lebegett élet és halál között, aztán szépen rendbe jött. Viszont Anitával épp ekkor kezdődtek a bajok. Vilma eleinte csak azt látta, hogy a gyerekek állandóan görcsei vannak. Sír, nehezen eszik, és mintha a fejét is másképp tartaná, mint a testvére. Az orvosoknak ezt hiába említette, nem tulajdonítottak ennek jelentőséget. Három hónap múlva azonban megmondták: az ikerpár mégsem született meg egészségesen. Anita a szülés közben agyvérzést kaphatott.

Vilma a munkahelyén azonnal bejelentette, hogy egy egész éven át otthon marad a gyerekekkel. S amikor a két babát együtt látta, kialakult benne valami furcsa kettősség. Örült, amikor Antal felállt. Ugyanakkor sírni tudott volna amiatt, hogy Anita erre sohasem lesz képes. Pedig megpróbálták mindent, szó szerint mindent, a célzott kezeléstől kezdve a Pető Intézetig. Hegyek vajúdtak, s egerke született. Az eredmény csekély lett. Legfeljebb annyi, hogy Anita használni kezdte a kezét, és széttepert egy darabka papírt.

1966 táján családtervezés még nemigen volt Magyarországon. Sokáig nem tudta, hogy a férjével a vércsoportjaik összeférhetetlenek, s az ikrek ezért sárgultak be. Súlyos helyzet állt elő, mert Vilma ott maradt egy ép, s egy beteg gyermekkel. Egyedül, mert a párja nem bírta el ezt a terhet. Ahelyett, hogy segített volna, valósággal menekült otthonról, a gondok elől. Talán megsértődött, hogy már nem ő van a középpontban. Netán úgy érezte, hogy a felesége elhanyagolja őt, pedig az a szerencsétlen hajnali négykor kelt, s hosszú éveken át csak négy-öt órát aludt. Egyfolytában a feladataival birkózott. Aztán eljött a nap, amelyen kiderült: Anita menthetetlen. Magatehetetlen, s már biztos, hogy tolókcsuban éli le az egész életét. Sorsdöntő információ volt ez. Vilma munkát többé nem vállalhatott. Anita örökre órá volt utalva. Így aztán jöttek az egyhangú, szürke, reménytelen hétköznapiak. Látszott, hogy a kisfiúra rossz hatással van a beteg kislány. A környezetükben sokan mondták, hogy bűn, amit Vilma csinál, mert a családot, s az egészséges ikerfiút veszélyezteti a gyógyíthatatlan másikért. Volt, aki egyenesen a Taigetoszt emlegette, s akadt, aki beérte annyival, hogy „Anitának intézetben van a helye!”

Vilma érezte a veszélyt, de képtelen volt magára hagyni a legelesettebbet, hiszen az is az ő vére, az ő húsa, s ő az, aki leginkább rászorul az anyjára. Ám a dilemmájával pont úgy egyedül maradt, mint az élet többi apró, és komoly gondjával. A párja focizni járt, és méhészkedni kezdett, s nyilvánvalóan félre is lépett. Fájt, rettenetesen fájt ez Vilmának, de megpróbálta a dolgot úgy felfogni, hogy lehetne minden ennél rosszabb is. A környezetében látta, hogy sok férfi ilyenkor „megpattan”, elhagyja a családját, s nem egy asszony az öngyilkosságot választja. Ezért aztán úgy döntött, hogy harcba indul - a látszatért. Hogy legalább formálisan együtt maradjon a család. S úgy tűnik, sikerült is neki! Szemet hunyt a férje dolgai felett, noha ez mélyen megalázó volt. Így aztán átvészelték Gergőnek azt a rémes megcsalós, szoknyapecér korszakát, s pár év múlva már könnyebb volt. Ehhez persze az is kellett, hogy Vilma képezze magát, tanuljon, és a saját eredményeibe, sikereibe kapaszkodjon. Fogódzóként elvégezte a Gyógypedagógiai Főiskolát, s otthon, Kunszentmiklóson a fogyatékos emberek számára létrehozta az Otthon Házat. Hatalmas érzés, és valódi hőstett volt ez. Egyidejűleg küzdött a saját lányáért, s a sorstársaiért. Kézzel fogható, komoly eredményt ért el. A pályakorrekcióra igen nagy szüksége volt, mert ebbe kapaszkodott. Sohasem volt vallásos, és ennyi sorscsapás terhe alatt nehéz egyenes derékkal megállni. A vallás neki később sem lett a menedéke, mert ami történt, az őt még inkább eltaszította Istentől. Azt mondta: sohasem tudja megérteni, hogy tehetett ilyet egy ártatlan csöpp gyermekkel az Isten, ha valóban létezik? Csak azt ne mondja neki senki sem, hogy szegény Anita volt a kiválasztott, mert az Isten őt annyira szerette, hogy halmozottan fogyatékosá tette, és megpróbáltatásokkal, kínnal, szenvedéssel jutalmazta! Úgy, hogy valósággal bele kékült a görcsös fájdalmakba az a csöppség! Úgyhogy Vilma Istentagadó lett. De az Otthon Házban erősen hitt. Az legalább hatvanhat embernek nyújt otthont, menedéket, és munkalehetőséget. Őt fős a személyzet, s a Házat Vilma vezeti. Ez is hatalmas küzdelem árán jött létre, hiszen örökké kevés volt a pénz. Már bővíteni kellene, noha jó, ha szinten tudják tartani. Nem könnyű, de flottul megy minden. S Vilma így elérte azt is, hogy Anitának akkor is helye, s gondozója legyen, ha ő már nem lesz.

Vilmát soha, senki nem hallotta panaszkodni. Csendesen tudomásul vette az élet kihívásait, és úgymond „felvette a kesztyűt”. Nem sértődött meg a világra. Nem bujdokolt el, hogy passzív van szenvedjen. Inkább megtanult küzdeni. Pedig az életből a szép neki csak pillanatokra

jutott. Mégis, lélekben pokolian erős volt. Megszállottként azt vallotta: vagy talállok utat, vagy török. S önmagának esküdött, hogy amíg él, sohasem adja fel. - Üdv a Klubban, Vilma! Hajrá, megszállottak! Gyertek, csak gyertek! Legyen a közös szállóigénk az, amit gróf Széchenyi István mondott:

„Lenyesik szárnyaimat, lábamon járok,
levágják lábaimat, kezemen fogok járni,
kiszakítják kezeimet, hason fogok mászni.
Csak használhassak!”

TIZENHAT ÉV, CSODÁRA VÁRVA

A közép-magyarországi Tura az Alföld és a Mátra találkozásánál, a Galga völgyi síkvidéken fekvő Pest megyei város, Budapesttől ötven kilométerre. Legfőbb nevezetessége a turai csata néven történelembe vonult lovassági ütközet, amely 1849. július 20-án zajlott Perczel Mór honvéd tábornok és Alekszandr Petrovics Tolsztoj cári altábornagy csapatai között. Az orosz győzelem, illetve a magyar vereség következtében a turai Szele Andor huszár őrmestert és tizenhét társát végül a Honvéderdőben temették el, majd Obeliszket emeltek az emlékükre.

Tura kevésbé szomorú nevezetessége a híres hímezés mellett a tíz hektáros park közepén álló Schossberger-kastély, valamint a tavaszi kikerics, más néven Egyhajúvirág. Ez a helyi Természetvédelmi Területen őshonos. S persze, a mezőgazdaságáról, az állattenyésztéséről, s a gyümölcstermesztéséről sem kevésbé ismert a táj, amelynek leghíresebb szülőtte Hevesi György Nobel-díjas kémikus. Igaz, az sem lényegtelen, hogy Bartók Béla százötvennél is több népdalt gyűjtött Turán. S hogy manapság egy ifjú menyecske, Tóth Mari neve is szerepel a hírességek között, azt legkevésbé maga az érintett, s a családja gondolta volna. Hiszen mindig szegények voltak, szerény körülmények között éltek a szüleivel, s a három testvérével.

Mari sohasem tartozott a jó tanulók közé. Tisztában volt a képességeivel, ezért diplomára, előkelő állásra álmaiban sem gondolt, nem is vágyott rá. Elvégezte a nyolc általánost, s utána Pécelen megszerezte a baromfitenyésztő szakmunkás bizonyítványt. Egész életében egyetlen munkahelye volt, Gödöllőn dolgozott a baromfikeltetőben. Kereken húsz esztendő volt, amikor nem éppen szokványos körülmények között összetalálkozott Jánossal. Turán, a vasútállomás melletti buszmegállóban látták meg egymást először. Jancsi épp eltávozást kapott a katonaságtól, és ment volna haza. Mari látta, hogy gipszben van az egyik lába, ezért felsegítette a buszra. Az ilyesmi persze, nem szokás, de Mari nem azt nézte, hogy ki a férfi, ki a nő, hanem csak azt, hogy a fiú sérült, így tényleg rászorul a segítségre. Nem volt rest, Jancsinak pedig ez rendkívül jól esett, roppant szimpatikus volt. Gipszben, mankóval egyedül szerencsétlenkedni a busz lépcsőin nem egyszerű. S ahogy egymásra néztek, valahogy áradt mindkettejükből a szeretet. Többé már nem véletlenül futottak össze, hanem randevúztak, másfél éven át. Ahogy megérkezett Sopronból eltávozásra János, az első útja a szülői házba vezetett, de amint evett, zuhanyozott, s átöltözött, máris Marihoz sietett. Nem csoda, hogy amint leszerelt, rögtön az esküvő következett. Gyönyörű volt! Az első a Tanácsháza házasságkötő termében, s utána azonnal a második a hétszáz éves római katolikus templomban, mely a Rákóczi-szabadságharc idején részben leégett, de a kazettás mennyezet, a színes üveglablakok, s a hangverseny-organán felcsendülő Nászinduló, meg a fotózkodás a templom udvarán lévő Szentháromság-szobornál - örökre emlékezetes maradt.

Az első évben Mari szüleinél lakott az ifjú pár. A falu végén, merthogy Tura csak később, 2001-ben kapott városi rangot. Sok jó ember kis helyen is elfér, tartja a mondás. Ettől függetlenül első perctől fogva kalákába állt mindkét friss házaspár teljes rokonsága, és hozzáláttak az építkezéshez. Szép, tágas otthont terveztek, fogukhoz verve minden garast, hogy a kevéske pénzükből fussa az építőanyag. Szerencsére a családi munkaerő ingyen volt. Mindenki támogatta a tervet, hogy a fiatalok nagycsaládot szeretnének, legalább három, de inkább négy - öt gyermeket. Ezért lett emeletes a friss házaspár fészke. S hogy az épület nagyobbik része jó ideig üresen áll majd, mert tizenhat évi pokoljárásnak néznek elébe, azt ekkor még senki sem sejtette.

Szóval, a mézeshetek múltán jöttek a szorgos hétköznapiak. Gomba módra szaporodtak a falak, s az ablakok, miközben a szerelmesek az első babát várták. Mindegy volt, hogy fiú lesz-e, vagy lány, csak egészséges legyen.

Telt, múlt az idő, s a baba csak nem akart jönni. Minden hónap új reményt, s végül újabb csalódást hozott. Aztán Mari egyszer csak bekerült a hatvani kórházba, ahol cisztával műtötték. Az esetek többségében ez rutin feladat az orvosoknak, nem nagy dolog. Ám ezúttal a kivétel erősítette a szabályt. Egyrészt, mert ekkor tudta meg, hogy amikor három éves korában súlyos, perforált vakbélgyulladásra volt, akkor a műtét közben kivették az egyik petefészket. Vagyis, a sorsa már gyermekkorában megpecsételődött anélkül, hogy tudott volna róla. Másrészt 1977-ben, amikor cisztával műtötték, kioperálták a másik petefészket is.

Csaknem megnyílt a lába alatt a föld, amikor a két döbbenetes információt egyidejűleg közölték. Elillant, elszállt minden reménye, terve, odalett az élete értelme. Hiszen a petefészkek mindkét oldali hiánya a női meddőségnek olyan abszolút foka, amelyen a kilencvenes évek elejéig segíteni nem lehetett. Addig a lombikbébi-program sem létezett. Így az újdonsült család helyzete kilátástalan lett. Tudták: akkora a baj, hogy itt már nincs mentség, ezen Isten sem segíthet.

Első hallásra Mari ezt fel sem tudta fogni. Utána meg a tényekbe nem bírt beletörődni. Gyerek nélkül számára céltalan, üres az élet. Semminek nincsen semmi értelme. Ezt az ember nem képes elrendezni magában. - Hát, hogyan? Ha egy nőnek nincs gyermeke, az akkor nem is nő! Üres a háza, öncélú minden napja.

Mari annyira elkeseredett, hogy a világon mindenre képes lett volna azért, hogy ő is anya lehessen. Érezte, hogy mostantól egy lapra tesz fel mindent. Az egész életét.

A műtét után Jancsi tudta meg először az igazságot. Pokoli perc volt. Káó az élet-ringben. Mari órákon át készült, memorizálta a szavakat, s bevett egy nyugtatót is, nehogy a végével kezdje, hogy ő akkor inkább megöli magát, ha...

Szívfacsaró volt látni a párját, amint mit sem sejtve, széles mosollyal, s a kezében virággal lépett be a kórterembe. Nem sejtette még, hogy mindjárt jön a hideg zuhany, a fekete leves, a tördöfés a szívbe. S aztán... zúdulni kezdtek a bénító, gyilkos szavak. „Kérlek, ülj le... Rossz hír... Hiába épül a ház... A Kiss doktor azt mondta... Soha többé... Reménytelen... Nem lehet...”

Janinak elállt a lélegzete, megállt az ütő benne. Sokáig némán bámult maga elé, megszólalni sem bírt. Olyan volt, mint akit leforráztak. Csak lassan, hosszú percek múltán eszmélt. Felállt, átölelte a zokogástól rázkódva fuldokló párját, s az ő férfi könnyei is kibuggyantak. Valami rettenetes ürességet, majd sokkoló fájdalmat éreztek. Két megtört ember kapaszkodott kínok kínjával kétségbeesetten össze. Jancsit a hír annyira megviselte, hogy a vonatot sem bírta megvárni. Gyalog bandukolt Hatvanból Turára a sínek mellett, s férfi létére sírt, mint egy kisgyerek.

Attól a naptól fogva, hogy Mari hazament a kórházból, megkezdődött a megszállott, örült küzdelem. Jancsi sohasem bántotta a meddősége miatt a feleségét. Nem okolta, nem korholta, nem tett szemrehányást. Nem nézte le a párját, nem hagyta el, nem akart elválni tőle. Tudomásul vette, hogy ez van, utódja egy sem lesz, s hogy Mari erről nem tehet. Tudta, hogy nem csapta őt be, mert amikor egybekeltek, az asszonya ezt nem sejtette. Mégis, borzalmas szenvedés volt ez egy férfiembernek. Hát még a nőnek! Akkora megrázkódtatás, kemény sorscsapás, ami szavakkal kifejezhetetlen.

Mari vett egy nagy levegőt, és felutazott Budapestre. Órákon át várt, mire sikerült a II. számú Női Klinikán egy jó nevű orvossal beszélnie. Mint egy csöpp lány, úgy kérlelte könyörögve, hogy segítsen, tegyen csodát, mert ő így belehal a fájdalmába. S hogy fogadja őt el állandó páciensnek, mert ő az utolsó mentsvára. S hogy nem bírja tovább, neki így már nem kell az élet. S a doktor... segített. Egy új eljárásnak épp pár nappal korábban jött híre. Úgyhogy a Csömör doktor elvégezte a szükséges vizsgálatokat - előbb Marin, aztán a Jancsin. Utána a

Nyíró Gyula Kórházba irányították át őket, mert a lombikbébi-programmal csak ott foglalkoztak. Csömör doktor azonban máris megemlítette, hogy Marinak donorra lenne szüksége, csak hogy az nagyon problémás, mert se jogi, se technikai szempontból nincsen még szabályozva Magyarországon.

Egy héttel később a Nyíró Gyula Kórházban elmagyarázták a turai házaspárnak, hogy mit is jelentene esetükben a donor. Egy egészséges nő egészséges petesejtje. Erre lenne szükség! S hogy ilyesmi csak Bécsben létezik.

Ha Bécs, akkor hát Bécs! Cselekedni kell, nem meditálni! Ha megvan a cím, gyerünk, indulni kell! Mielőbb tájékozódni, aztán pénzt gyűjteni, és... a nagy fába a fejszét habozás nélkül belevágni!

Mari még Magyarországot sem ismerte, nem hogy Ausztria fővárosát. Budapestből a klinikát, s a leghíresebb nevezetességeket látta, utóbbiakat autós körözéseikből. S járt párszor a Balatonon, Siófokon, Fonyódon, Tihanyban, meg Füreden. Egyszer ellátogatott a Mátrába is. Ez minden. A nászútjukon is csak Tihanyig jutottak. Úgyhogy Bécs a Hofburggal, a Stephansdommal, a Práterrel, a fiákerekkel meg a Schönbrunni-kastéllyal, s a Mariahilfer-Strasse híres bevásárló központjaival maga a csoda, s a „nyugat” volt a szocialista országból Wartburgon araszoló kispénzű fiataloknak. Egyből megnézték maguknak a Westbahnhofot is, mert ha sűrűn kell majd jönniük, vonattal nyilván olcsóbb lesz az utazgatás a csöpp Turáról a Habsburg birodalom egykori, s a zene, a művészetek mai világváros központjába. Amúgy Mari is, János is csak a tévéből ismerte Bécset. Belőle annyit, amennyit a Bécsi Filharmonikusok újévi koncertjeinek a szünetében közvetítettek, s amennyi utcakép, turista látnivaló szerepelt a Rex felügyelő című kedvenc osztrák filmjükben. Mari a híres bécsi fiúkórusról is hallott már. Most azonban egyre csak azon járt az esze, hogy ej, de szívesen elfogadná az összeset! Mindet sajátjaként felnevelné. Ha kétszázan vannak, akkor is!

Bécs... A végső fogódzó, a csodaváró... Tolmáccsal, mert persze, egyikük sem beszélt németül. S amikor a professzor közölte, hogy valóban donor kell, tudnak is adni, de legalább két-három évet kell rá várni, Mari megint sírógörcsöt kapott. Már harmincöt éves volt! Ketyeg a biológiai órája. Nincs idő erre! Nem várhat tovább.

Hazajöttek, és a bécsi varázslat után a földre pottyanva odahaza, a faluban keresgéltek tovább a megoldást. Igen ám, csak hogy Mari húgai mind féltek. Viszont Andi, az unokatestvére, magától felajánlotta, hogy segít. Pedig neki is volt két gyermeke, volt miért magát, s a jövőjét féltenie. Ő mégis azt mondta, hogy bár a részleteket nem ismeri, de sejti, hogy kisebb orvosi beavatkozás, műtét kell, nyilvánvaló, hogy ez anélkül nem megy, mégis vállalkozik rá. Ha ők boldogok, ha neki ott a két gyönyörű, egészséges gyermeke, akkor a Mariék miért ne éljék át ugyanezt! Szóval, egyszer csak meglett a donor!

Eleinte egy-egy napos vizsgálatokra kellett Bécsbe utazniuk háromszor, egymás után. Aztán jött az egyhetes gyógykezelés, vagyis az előkészítés. S történt mindez a híres bécsi Feichtinger professzor klinikáján. Ugyanis ő volt a lombikbébi-program világhírű szaktekinétye.

Marinak le kellett küzdenie a kisebbségi érzését. Odakint ő lett „a született senki” a nagymenők között. Olyan volt, mint aki pedibus cum jambis, azaz gyalog jár az autók között. Mint a ropogós magyar húszezresek között kakukktojásnak egy kopogós ötforintos, úgy érezte magát. S amikor küzdött, harcolt, versenyzett, rozoga Trabantként modellezte saját személyét az ütős Ferrariknak, Lamborghiniknek látott többiekkel szemben. Viselte minden terhét ama furcsaságnak, hogy Bécsben, a nyugat közeli világvárosában a szocialista Magyarország parányi falujából jöve, s a baromfibúzt magáról gondosan lesikálva is olyannak látszott az osztrák elit klinikán, mint az elefánt a porcelán boltban. Filléreskedő, alulöltözött, kis-tudású szürkesség volt a dúsgazdagok között, aki, ha netán egy véletlen folytán beszabadulna

egy előkelő bécsi étterembe, idegen nyelven még csak rendelni sem tudna, s a sokféle evő-eszközzel, pohárral illendően mit kezdeni sem bírna. Mari tisztában volt önmagával. Nem szállt a fejébe a nehezen megküzdött első siker édes íze. Két lábon állt s járt a földön akkor is, amikor más talán már örömmámorban úszva elszállt volna. Az osztrák sógorok pazar, lenyűgöző fővárosában az elegáns Mariahilfer luxus boltjainak a feltűnő kirakatait látva sem vágyott „a másik kaszt” kiváltságaira. Nem sóvárgott sem a lélegzet elállító ruhaköltemények, sem a drága, márkás ékszerek, de még csak a szuvenír-csecsebecsék után sem. Odakint is önmaga maradt. Testben és lélekben is mindenkor az a Tóth Mari volt, aki megszállott fanatizmussal, akadályt nem ismerő kitartással, bulldog szívóssággal, elképesztő elszántsággal üldözte éjjel-nappal, még álmában is az élete egyetlen, hatalmas álmát, hogy végre ő is anya lehessen. Kizárólag ez az egy cél lebegett a szemei előtt. Az élet összes más dolgát illetően már-már csömlátása keletkezett. S a tizenhat évnyi várakozás a párjával együtt benne is mély nyomot hagyott. A „nem lehet”, s a „nincs” őt nem a szakadékba taszította, hanem megedzette, és szárnyakat adott neki. Felül tudott emelkedni a megszégyenítő, arcpirító pillanatokon is, amikor megértette, hogy mit jelent a nyelvtudás, a műveltség, a tanultság hiánya, meg a garasoskodó, filléres, megkoplalós napi létfenntartási küzdelem. Ő is érezte a tomboló tavaszban a pékségek, cukrászdák, éttermek csábítóan fergeteges illatát. S hozzá az üres zsebét is, de mégsem panaszkodott, nem háborgott, nem dühöngött, nem méltatlankodott. S ha már ott volt a Habsburgok egykori fellegrárában, két vizsgálat vagy kezelés között nagyon is érdekelte volna őt egy magyar nyelvű idegenvezetővel a bécsi városnézés, egy csöpp fiákerezés. Szívesen szemügyre vette volna belülről is a Schönbrunni kastélyt, habár a barokk fogalmáról semmit sem tudott, s örömmel felliftezett volna a Duna-torony tetejére is, - ha lett volna miből. Ám a nincs nagy úr. Így már azt is sokra értékelte, hogy legalább a Stephansdomba ingyen bemehetett, imádkozhatott, kicsit nézelődhetett, mert az akkor épp „kostenlos”, azaz díjtalan volt. S hogy a Hundertwasser-házról azt sem tudta, hogy eszik-e, vagy isszák a bámészkodó nagyok, most ez sem zavarta. Hidegen hagyta, mint a Práter színes, vidám forgataga. Elvégre ő nem turistának érkezett ide. Neki Bécsben más, jóval fontosabb dolga, és küldetése volt. Elhivatottan harcolt a Földbolygó leghatalmasabb értékéért: az életért. Itt és most kapni akart, hogy adhasson. Mindent. Legalább egy, de ha lehet, több gyermeknek is - életet, s hogy általuk célt, értelmet, színt vihessen a maga, a párja, s a segítőkész rokonsága borotva élen táncoló, szikkadozó, reményvesztettségbe süppedező sivár, megkopott világába. - Mindent, vagy semmit! Ez volt a jelszava. S Mari valóban az életét tette fel - a csöpp kicsi életekre. Ádáz, sziszifuszi, nyugalmat nem ismerő, végtelenített küzdelmet folytatott. A tiszta lelkiismerete volt az egyetlen, amelyik nyugodt volt. Önfeláldozó, őszinte, becsületes harcot vívott - a jövőjéért, az anyaságáért, a majdani gyermekeiért, az álma valóra váltásáért. Bécsbe ő győzni jött. Bármely áron, a lehetetlent nem ismerve, sőt megtagadva. Szüksége is volt erre, mert tény, hogy Pandora szelencéjének a felnyitásával ért fel az, ami a ciszta-műtétjétől az első bécsi vizsgálatokig történt, kanosszát járva a bizonytalannak mondott majdani eredményért.

Mivel Andi volt a donor, először az ő műtétje következett. Nem akármilyen. Altatásban úgynevezett petesejt-leszívás. Majd eltelt két nap, és Mari méhébe négy megtermékenyített petesejtet ültettek be. A világon az elsők között! Miközben Magyarországon több tízezer asszonyról derült ki, hogy szintén meddő. Közülük sokan belebetegedtek, vagy beletörődtek a megváltoztathatatlanba, s nem kevesen öngyilkosok is lettek. Aztán egyszer csak a parányi Pest megyei faluból, az aszódi járáshoz tartozó Turáról egyszer csak jött Mari, az egyszerű vidéki asszony, aki látszólag csak a baromfitenyésztéshez értett, és véghez vitte azt, ami rajta kívül ebben az országban még soha, senkinek nem sikerült! Hát, nem fantasztikus?

Mámorító boldogság volt Mari, meg a Jani számára ez. Tudták persze, hogy esetükben van egy „genetikai” anya, aki a donor. Így a gyermekek az ő külső és belső tulajdonságait öröklik,

s természetesen az apáét. Meg aztán van egy „kihordó” anyja. Ő táplálja testével a magzatokat, ő szül, ő hozza a világra a kicsiket. Azaz, két anyának az utódai a lombikbébi-programos csöppségek. Ez tény. De ugyan, ki törődik ezzel? Ki méricskélne, hogy a világ szemében akkor ő most csak félig, vagy egészen a babák anyja?

Marival madarat lehetett volna fogatni, úgy szárnyalt a határtalan boldogságtól, noha a klinikán előre megmondták, hogy még minden lehetséges. Rögtön elsöre nem biztos, hogy sikerülhet, „mert a rendszer bármelyik pontján előfordulhat bármi, és akkor kezdődik előről minden”. Mari rettenetesen félt ettől. A csalódás, meg a pénz miatt is. Ha ennyi „befektetés” kárba veszne, az ember lelke megrogygan, az üres pénztárcája meg visítana. Sajnos, az ő helyzetükben a pénz is döntő szempont volt. Egy esztergályos, meg egy baromfitenyésztő havi jövedelme ekkortájt a havi húszezer forintot sem érte el. Mégis, nekik már az első nekifutáshoz is több, mint félmillió forintra volt szükségük. Önmagában véve már a beültetés is harmincötezer schillingbe került. És akkor az egyebekről, bele értve az útiköltségeket is, még nem is esett szó! - Sebaj! A megszállott pár azt mondta: ők most már nem ismernek lehetetlent! Ha éhen halnak, ha a kimerültségtől hason csúsznak, akkor is előteremtik a pénzt! A föld alól is. Dacára annak, hogy amit kifizettek, azt nagyrészt kölcsönbe kapták. Szülőktől, nagyszülőktől, unokatestvérektől, sógoroktól, távoli rokonoktól. Próbáltak ugyan támogatást kérvényezni a Népjóléti Minisztériumtól, de elutasították őket. Egyedül Roszik Gábor képviselő segített nekik, s a turai önkormányzat, ötven-ötvenezer forinttal. Illetve, Roszik lelkész úr nemcsak a Tessedik Sámuel Alapítványból juttatta őket pénzhez. Ő idővel olyan lett, mint egy családtag. Sűrűn, és sokat adományozott. Azt mondta: megragadta őt, hogy Mari tizenhatodik éve megszállottan harcol az anyaságáért, miközben az ország épp tele volt az abortusz-vitával. Így aztán gyűlt, egyre szaporodott, szépen gyarapodott a pénz. Mariék ugyan egyik napról a másikra éltek, teli hassal nyugovóra sohasem tértek, gyakran gyér leveseken, filléres tészta ételeken, meg zsíros, és üres pirítós kenyéren éltek, s a teába citrom se jutott, még a vacsora is gyakran csak olajban sült kenyér volt, - de a pénz végül meglett! Véres veritékkel, kín keservvel, megszállott küzdelemmel.

A beültetés után azonnal hazazötyögtek az öreg Wartburgon. Így is kereken egy hetet voltak kint ott, ahol még egy pohár vízért is keményen fizetni kellett. S tizenhat évnyi várakozás után most a csoda egyszer csak bekövetkezett. Két héttel a beültetés után Mari tisztán érezte, hogy terhes. De amikor ezt otthon a terhességi csíkkal próbálta kimutatni magának, nem volt eredmény. Azonnal elpityeredett. Annyira megijedt, hogy Jancsinak meg sem merte mondani ezt. Ha belegondolt, hogy mit csináltak végig, mennyi fáradság és pénz, mennyi könnyörgés, kölcsön és segítség, összefogás van a hátuk mögött, az örület határán volt, még a háta is borsódzott. Tudta, hogy nem élne túl, ha most odalenne minden. Úgyhogy reszketve hallgatott, s éjjel-nappal imádkozott.

Egy hónappal a beültetés után Bécsben a vérvizsgálat kimutatta, hogy ... sikerült! Mari majd kiugrott a bőréből, annyira örült. S hamarosan jött egy óriási meglepetés. Az ultrahang először hármas, aztán négyes ikreket jelzett. De az orvosok sorozatosan figyelmeztették őket: még ne reménykedjenek! Korán van. Legkevesbé abban hittek, hogy a négy baba meg is születhet. Nem szabad előre inni a medve bőrére! Ne éljék bele magukat! Nehogy keserves csalódás legyen a próbálkozás vége. A doktorok mind ezt mondogatták. S hogy reálisak, vagy szkeptikusak voltak-e, azt a turai családból nem tudta senki sem.

A Tessedik Sámuel Alapítvány támogatásával Mari rengeteg gyógyszerhez és injekcióhoz hozzájutott. Ingyen. Hatalmas szerencse volt ez, mert már egy fillérjük sem maradt. Ilyesmire nekik nem lett volna pénzük. S persze, a veszélyeztetett terhes kismamának a nyolcadik héttől kezdve nyolc hónapon át végig feküdnie kellett. Nem odahaza, hanem Pesten, a II. számú Női Klinikán. Hogy ez a nyolc hónap volt-e nehezebb - távol a családtól, egyedül, idegenben,

kórteremben fekvé s rettegve, vagy az, ami előtte tizenhat éven át történt, azt Mari meg sem tudta volna már mondani. Nem is mérlegelte. Tény, hogy az utolsó heteket egyre keservebben, lelkében tűkön ülve, s a perceket is számolva, szenvedve tűrte, de azért kihúzta a harminckettedik hétig, s aztán... a Mikulás meghozta a kicsiket. Egyből négyet! S hogy ez igaz, nem álom, nem csalfa délibáb, azt Mari elhinni is alig merte. Pedig tény, hogy azon a mesébe illő, jeges-forró december nyolcadikai csodaváró éjszakán császármetszéssel bár, de sorra jöttek a csöppségek. Elsőként Marika, ezerkétszáz grammal. Aztán Jancsika, ezerháromszázzal. Utána Andrea, ezernégyszáz grammal, s végül a legnagyobb súllyal, ezerötyszáz grammal Márk látta meg a napvilágot. Ez volt Mari életének a legnehezebb, de egyszersmind a legszebb, legboldogabb napja is. - Hogy mit érzett - tizenhat évnyi küzdelem után az anyuka? Olyasmit, mint az olimpiai, meg a világbajnokok, amikor a dobogó legfelső fokán állnak, s értük, nekik szól a hazájuk Himnusza. - Igen, Mari is győzött. Az egész családjával, rokonságával együtt. Nem akármilyen háborúban, küzdelemben. A babák arcvonásait sohasem elemezgette. Nem kereste bennük sem az apát, sem a „genetikai anyát”, vagyis az unokatestvérét. De nem ám! Mert ő úgy gondolta, hogy ezek a gyermekek, - bár Andi nélkül sohasem foganhattak, s születhettek volna meg, - mégis, száz százalékban az ő kicsinyei! Hiszen ő harcolt értük tizenhat esztendőn át, ő akarta őket, az ő szívéből szakadtak ki, ő hordta ki őket, és ő szülte mindet. S ő járt fel naponta Pestre Turáról két hónapon át hol busszal, hol vonattal, hogy szoptassa, láthassa, dajkálhassa, simogathassa az újszülötteket. Hajnali fél ötkor kelt, ment, rohant, sietett - az övéihez. Mert - bár a csöppségek nem voltak koraszülöttek, - de négyes ikreként kicsi súllyal jöttek a világra, ezért mind azonnal inkubátorba kerültek.

Hogy mit érzett János, meg a nagyszülők? - Nincs arra szó. A babák születése után megint összefogtak, s a négy iker otthonát gyönyörűen berendezték. Babonából előre semmit sem vettek meg. A holmikkal, a kiságyakkal, a bútorokkal, a játékokkal, de még a cumis üvegekkel, pelenkákkal is vártak egészen addig, amíg az álmuk valóra nem vált, s a csöppségek a napvilágra jöve fel nem sírtak.

Azt a napot, amelyen a négy pici iker a klinikáról hazajöhetett, és gyermekzsivajtól lett hangos az oly sokáig hallgatagon álló ház, s végre együtt lehetett az újdonsült nagycsalád, elfelejteni nem lehet. Egy csapásra megváltozott az életük. Korábban a falubeliek közül senki sem foglalkozott velük. De amint bekerültek a Híradóba, és pár újságcikket is írtak róluk, ahogyan az már lenni szokott, a turaiak egy része becsülni, a másik része irigyelni kezdte őket. Pedig nincs mit elkívánni ettől a családtól! Megszenveték a boldogságukat. Az vesse rájuk az első követ, aki végigcsinálja utánuk ugyanezt! Az irigyek persze, azt sem nézik, hogy a babák érkezésekor a Jancsi havi nyolcezer forintot keresett. Megvolt még az állása a turai téésben, de már nem esztergályosként, hanem csak éjjeliőrként foglalkoztatták, csökkentett bérrel. A gyed meg a családi pótlék az 1990-es években rettenetesen kevés volt. Annyira, hogy a négyes ikrekkel a létminimum alatt tengődtek. Mari mégsem panaszkodott sohasem. Életük egyetlen napja sem volt könnyű. De minden eltörpült a hatalmas boldogság mellett, amit a négy csöppség jelent. Annyi velük a teendő, hogy gondozónő nélkül Mari nem is boldogulna, hiszen Jancsi hét közben reggeltől estig dolgozik. Hálásak a turai Önkormányzatnak azért, hogy fizeti, s az állást a saját testvére tölti be. Hétfőtől péntekig segít, reggel nyolctól délután ötig. A fürdetést, az etetést, a játszást, a sétáltatást, a pelenkázást egy ember nem bírná ennyi pici mellett. Így sincs megállás, este holtfáradtan zuhan be az ágyba. De már szép az élet! Van értelme.

- Nagy dolog, hogy a férjem kitartott mellettem a nehéz időkben is, és végigcsinálta Pesten meg Bécsben mindazt, aminek a szakemberek kevés esélyt adtak. Utólag mind azt mondta: fantasztikus csoda-sorozat volt ez az egész, mert az első lépéstől kezdve az utolsóig minden mindig elsőre sikerült. Tudom, hogy a sors hagyományos mércéjével mérve mi várt volna

ránk. Ezért más kiút nem volt, csak az, hogy nekiindulunk a világnak innen, a pici Turáról, és megyünk a falunkból addig, ameddig egy világvárosban korszerű eszközökkel én is anya lehetek! - nyilatkozta Mari a TV Híradónak. S hozzátette azt is: igen, ő a csodára várt. De, hogy ezért mire volt képes, azt csak ő tudja.

Tóth Mari, akinek sikerült! Magyarországról - egyedül és elsőként, 1993-ban. - Hogy mi a titka? Talán a hite, talán a kitartása, talán a megszállottsága. De az sem kizárt, hogy amíg hosszú órákon át hol itt, hol ott a kórházi folyosókon várakozott, bölcs aforizmákat olvasgatott. Például Marcus Aurelius sorait: „Ha valamit nem bírsz véghezvinni, ne gondold, hogy az más embernek is lehetetlen. Ellenben, ha bármit lehetségesnek látsz más ember számára - és az emberi természetteddel megegyezőnek látod, - gondold, hogy az számodra is elérhető!” S lám, a csodaváró turai Tóth Marinak, az ízig-vérig mindenre elszánt megszállottnak, ez sikerült is ...

A SZERZŐ

CSURGAY JUDIT Pulitzer-díjas tv-riporter, író, újságíró, tanár. Újságíró oklevelének megszerzése mellett az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett kitüntetéses diplomát. A Magyar Televízió „Riporter kerestetik!” vetélkedője egyik győzteseként, s legifjabb versenyzőjeként kezdte negyedszázados televíziós pályafutását, szerkesztő-riporter műsorvezetőként. Tv-sorozatait, dokumentumfilmjeit kilenc ország tv-társaságai sugározták.

Kötetei: **Ne add fel, soha!** (Riportkötet. Semic Interprint Kiadó, 1995.), **A first lady** (Regény. Novum Pro Kiadó, 2011.), **Párizs könnyei** (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), **Hozzátok szólok!** (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), **Ne kérdezd!** (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), **Sasok karmai között, a hatalom vonzásában** (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Micsoda év volt ez!** (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Jagd a fedélzeten!** (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Szervusztok, gyerekek!** (Ismeretterjesztő kaleidoszkóp. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Ki a világ leggazdagabb embere?** (Mesék. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Fohász** (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **A smaragd szelence titka** (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Zuhanás** (Novellák. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **„La illah il Allah”** (Novellák. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Páratlan pártalan!** (Novellák. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), **Csodabogarak** (Novellák. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.)

